Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради України ◆ 248 ◆ П'ятниця, 27 грудня 1991 ◆ Ціна 30 коп. (Передплатникам — 10 коп.).

З ТРИВОГОЮ І НАДІЄЮ

Михайло Горбачов залишив пост президента СРСР. Звертаючись до народів колишнього Радянського Союзу, вже колишній президент наголосив на своїх досягненнях, зокрема, на ліквідації радянської тоталітарної системи, встановленні тісних зв'язків із Заходом та звільненні Східної Європи. Сказавши про власне негативне ставлення до розчленування СРСР, Горбачов все ж таки висловив повну підтримку співдружності незалежних Держав. За словами Горбачова, він залишає посаду президента з тривогою, але водночас з надією й вірою в народ.

Відгукуючись на це повідомлення, американський президент Буш сказав: «Та спадщина, яку залишив Горбачов, гарантує йому почесне місце в історії». На думку ж прем'єр-міністра Канади Малруні, радянського президента завжди згадуватимуть як одного з найвизначніших реформаторів сучасності.

Сам же Горбачов у інтерв'ю телекомпанії Сі-ен-ен зазначив, що продовжуватиме активну політичну діяльність. А матеріальні можливості для цього будуть. За рішенням уряду Росії колишній союзний президент отримуватиме довічну пенсію розміром чотири тисячі карбованців. Матиме він і державну дачу й квартиру, два автомобілі, а також двадцять охоронців.

СУПЕРЕЧЛИВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

Сили опозиції залишили район довкола Будинку уряду, а до столиці Грузії прибули військові формування, які підтримують Гамсахурдіа. Таке повідомлення із посиланням на грузинського міністра закордонних справ Оманідзе передало радіо «Свобода». Втім, схоже, що міністр видає бажане за дійсне.

Як проінформувало пізніше агентство Рейтер, Гамсахурдіа намагається досягти припинення вогню, щоб евакуювати поранених з оточеної будівлі парламенту. Отже, вчора бойові дії не припинялися. У розмові по телефону з московським кореспондентом Рейтер президент Грузії сказав, що звернувся з цим проханням до лідерів опозиції й представників республіканського Міністерства охорони здоров'я. За словами президента, в Будинку уряду також майже не залишилось харчів.

І останнє повідомлення з Єревана від нашого власного кореспондента. У Вірменії перервано показ другого каналу ЦТ. Сталося це після того, як були висаджені в повітря ретранслятори, розташовані на грузинській території.

КНОПКА ВЖЕ У ЄЛЬЦИНА

Контроль над радянськими ядерними силами перейшов до Бориса Єльцина. Відразу після оголошення про свою відставку, Михайло Горбачов підписав останній указ, згідно з яким «ядерна кнопка» знаходитиметься постійно у російського президента.

12 *Михайло ГРУШЕВСЬКИЙ:*

«Я сильно підозріваю, що й Розумовський, палячи свої документи, не був свободний від тої ж злорадности, з якою й сучасні покоління українців залізали в найдальший кут печі й умивши собі руки з усякої політики, думали про всяку власть. «Шукаєш українського сепаратизму, ну і шукай! Чорти-батька знайдеш!».

ВИЗНАЛИ!

25 грудня президент США Дж. Буш у своєму зверненні до американського народу заявив, що Сполучені Штати визнають незалежність України і готові негайно встановити з нею дипломатичні відносини.

Канада також оголосила про визнання незалежними державами одинадцяти колишніх республік СРСР. В опублікованій заяві прем'єр-міністра Малруні говориться, що з Україною і Росією дипломатичні відносини буде встановлено негайно.

Україна — Ізраїль: встановлені дипломатичні відносини. 26 грудня в Києві міністр закордонних справ України Анатолій Зленко і посол Ізраїлю в Москві Ар'є Левін обмінялися нотами про встановлення дипломатичних відносин між двома країнами.

У ноті МЗС України висловлюється надія, що встановлення дипломатичних відносин між двома державами матиме своїм наслідком всебічний розвиток українсько-ізраїльських відносин і сприятиме зміцненню міжнародного співробітництва на засадах загальновизнаних норм міжнародного права.

Посол А. Левін у короткій заяві для преси підкреслив, що його уряд надає великого значення налагодженню добросусідських відносин і докладатиме максимум зусиль для розвитку взаємовигідного співробітництва між двома країнами по широкому колу проблем.

Після Угорщини, Литви і Болгарії Ізраїль став четвертою державою, з якою Україна встановила дипломатичні відносини.

Як стало відомо з поінформованих джерел, щоб зняти соціальне напруження в деяких містах України, викликане відсутністю у банках готівки для виплати зарплати, Національний банк рекомендував з 27 грудня видавати зарплату купонами багаторазового користування. Проте справа зав'язнула в Кабінеті міністрів.

6 ## ПОЩАДИ НАС, ДОЛЕ!

Ми знову на роздоріжжі. Приміром, про ту ж співдружність суверенних держав полярні думки. Своє бачення висловлює письменник Степан Колесник.

7 ## КАРПАТСЬКИЙ ВАРІАНТ

Схоже, що реформи потерпають від забалакування. Але є реформатори-аграрники, які мало балакають і чимало роблять. Про одного з них ця розповідь.

9 ## ЦЕ БУЛА ВІЙНА

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
партій і рухів — 441-82-05,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. Сьогодні на 16 сторінках.

ВЕРХОВНІЙ РАДІ РЕСПУБЛІКИ БЕЛАРУСЬ

Рік, що йде до свого завершення, знаменний тим, що білоруський та український народи, чиї історичні долі мають багато подібного й споріднення, стали на шлях творення суверенних держав, здійснення великих заповітів, що залишили наші духовні світочі — Шевченко і Франко, Купала і Колас.

Саме в час мого перебування у Вашій Республіці з метою обговорення і підписання керівниками Беларусі, РРФСР та України документів про співдружність незалежних держав народ Беларусі з глибоким пієтетом відзначив 100-річчя від дня народження генія білоруського слова — Максима Богдановича.

Україна відчуває особливу причетність до долі білоруського Прометея. Максим Богданович присвятив Україні публіцистичні роздуми, статті, одна з яких писана українською мовою. Перекладаючи і популяризуючи Шевченка, Франка, Самійленка, досліджуючи майстерність Кобзаря, Богданович виступив палким захисником української історії, культури, мови перед великодержавношовіністичним молохом. Молодий, у розквіті творчих сил, він знайшов останній притулок у Ялті, де упокоївся і славетний український поет Степан Руданський.

Вже на початку 20-х років, на зорі нового національного відродження України, з'явився блискучий переклад Богдановичевої збірки «Вінок», що належить перу М. Драй-Хмари, згодом репресованого сталінськими опричниками.

У часи тоталітаризму й застою українські письменники використовували найменшу можливість, аби донести до українського читача незламний дух білоруського народу, його національну велич, явлену в таких поезіях М. Богдановича, як «Погоня», «Стратим-лебідь», «Переписувач», «Зірка Венера». Нині найповніше зібрання творів Богдановича українською мовою підготовлене до друку. Ювілейні вшанування класика білоруської літератури відбулися в Києві, передбачаються у Львові, в інших містах України.

Богданович — поет світових параметрів. Його ювілей за календарем ЮНЕСКО відзначається в міжнародному масштабі. Символічно, що ця дата збігається з часом, коли його вільна незалежна батьківщина — Беларусь — займає гідне місце в світовому співтоваристві.

Дозвольте від імені народу України висловити Верховній Раді Республіки Беларусь, її Урядові, творчій інтелігенції, всім громадянам братньої незалежної Держави щиру шану і найкращі побажання словами білоруського генія:

Беларусь, твой народ дачакаецца
Залацістага, яснага дня...
Цей день настав. Він освячений безсмертям Максима Богдановича.
Живе Беларусь!

Президент України Л. КРАВЧУК.
23 грудня 1991 року

ЗВЕРНЕННЯ

Верховної Ради України до Міжнародного Олімпійського Комітету

1 грудня 1991 року 53-мільйонний народ України, дотримуючись міжнародно-правових норм і продовжуючи вікову традицію національного державотворення, демократичним і мирним шляхом на основі всеукраїнського референдуму проголосив державну незалежність України.

З того дня Україну як незалежну державу визнали 15 країн світу, серед яких Канада і Швейцарія, Польща і Чехо-Словаччина, Болгарія і Угорщина, Швеція і Туреччина. Чимало інших держав мають намір зробити це найближчим часом.

Наша держава є членом і одним із фундаторів Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організацій. В Україні під керівництвом національних федерацій нині успішно розвиваються всі олімпійські види спорту та масовий спортивний рух. Імена видатних українських спортсменів і провідних тренерів широко відомі в багатьох країнах світу. З 1952 року спортсмени України не пропустили жодної Олімпіади і здобули понад 400 медалей, у тому числі — 177 золотих.

В Україні створений і активно діє Національний Олімпійський Комітет.

Враховуючи вищевикладене, і в зв'язку з припиненням існування Союзу Радянських Соціалістичних Республік як держави Верховна Рада України звертається до Міжнародного Олімпійського Комітету з проханням визнати Національний Олімпійський Комітет України і допустити національну Олімпійську збірну команду України до участі в Олімпійських Іграх 1992 року.

Верховна Рада України висловлює впевненість, що позитивне рішення Міжнародного Олімпійського Комітету щодо визнання Національного Олімпійського Комітету України дасть змогу багатотисячному загону спортсменів та національним збірним командам України брати активну і повноцінну участь у міжнародному олімпійському русі, долучитися до його визнаних людством високих цінностей, пропагувати та поширювати їх, сприятиме піднесенню авторитету Національного Олімпійського Комітету України, допоможе поширенню на планеті гуманістичних ідеалів олімпійського руху.

Верховна Рада України
18 грудня 1991 року

Звернення до народу Грузії

З почуттям глибокої скорботи Україна дізналася про трагічні події в столиці Грузії. Ніякими політичними пристрастями, ніякими амбіціями не можна виправдати кровопролиття в очах цивілізованого світу. Братовбивчі конфронтації на прадавній грузинській землі викликають лише біль і гіркоту. Здавна шануючи грузинський народ, його високу духовну культуру, лицарську вдачу, ми в ім'я святої нашої дружби закликаємо вас — зупиніться, згасіть ворожнечу! В жертву розбратові не можна принести бодай одне людське життя, бо воно безцінне. Прекрасна нація, високоталановитий народ, ви не повинні дозволити собі знищувати один одного. Насильство не повинно переважати благородні ідеали гуманізму й норми цивілізованості.

Брати й сестри, благаємо вас — зупиніть кровопролиття, що руйнує ваше життя! Ви потрібні людству, всім нам.

Українська рада миру.
Олесь ГОНЧАР.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про призначення віце-прем'єр-міністра України

Призначити **СЛЄПІЧЕВА** Олега Івановича віце-прем'єр-міністром України.

Президент України Л. КРАВЧУК

25 грудня 1991 року.

Автобіографія СЛЄПІЧЕВА Олега Івановича

Народився 14 серпня 1949 року в сім'ї робітників в м. Луганську. Українець. В 1976 році закінчив Донецький інститут радянської торгівлі.

Трудову діяльність розпочав в 1967 році після закінчення Луганського технікуму радянської торгівлі. Працював на різних посадах в системі державної торгівлі Луганської області.

З серпня 1987 року працює першим заступником Міністра торгівлі, а з грудня 1989 року призначений Міністром торгівлі України.

Одружений. Дружина за фахом вчитель. Має сина 1971 року народження — студента Київського державного університету ім. Шевченка, юридичний факультет.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про присвоєння спеціального звання

Присвоїти спеціальне звання генерал-полковника внутрішньої служби генерал-лейтенанту міліції **ВАСИЛИШИНУ** Андрію Володимировичу.

Указ набуває чинності з дня підписання.

Президент України Л. КРАВЧУК

25 грудня 1991 року.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про призначення Голови Державного комітету у справах охорони державного кордону України

Призначити Головою Державного комітету у справах охорони державного кордону України командуючого Прикордонними військами України генерал-лейтенанта **ГУБЕНКА** Валерія Олександровича.

Президент України Л. КРАВЧУК

25 грудня 1991 року.

Зарубіжні новини

САЛАМ АЛЕЙКУМ, ГВАРДІЙЦІ!

Власну національну гвардію віднині матиме й Таджикистан. Указ про її формування видав президент республіки Рахман Набієв.

— Ні доповнювати, ні змінювати загальновійськові частини не збираємося, — заявив генерал-майор Рахманов, призначений на посаду командуючого. — Наші завдання особливі — нести почесну варту, здійснювати рятувальні роботи в місцях катастроф, а в ситуаціях на кшталт серпневого путчу в Москві — захищати державні установи.

Чисельність таджицької національної гвардії не перевищує 700 чоловік. Це не так багато, як на Україні, де передбачено мати 100 тисяч гвардійців. По-перше, масштаби двох держав різні, а по-друге, більшого Таджикистан просто не може собі дозволити. Немає грошей.

Усі накази та вітання, як повідомив генерал-майор Рахманов, подаватимуться російською мовою. І додав — поки що. Але він не повідомив, коли ж відбудеться перехід від «Здравія желаю» на «Салам алейкум!».

— Сподіваємося, що наші гвардійці матимуть гарну форму і обов'язково — з національним колоритом. Це одна з умов, яку ми поставили на майбутньому конкурсі модельєрів, — сказав на закінчення командуючий національною гвардією Таджикистану.

Цікаво, який з елементів національного вбрання таджиків буде використано у новій формі гвардійців — стьобаний халат, хустину на пояс чи тюбетейку?

Юрій КУШКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Душанбе.

Життя Рад

КЛОПОТИ НЕ НА ОДИН ДЕНЬ

Що турбує людей на місцях, зокрема в області? Про це розмова з головою Тернопільської обласної Ради та виконкому Василем ОЛІЙНИКОМ.

— Окресліть, будь ласка, у найбільш загальних рисах економічну ситуацію в області.

— У цілому вона незавидна. Як, зрештою, і в усій республіці: старі методи управління наказали довго жити, а нові впроваджуються зі скрипом. Особливо негативно це позначається на системі постачання. Як, скажімо, забезпечити роботою наші десятитисячні колективи «Ватри», комбайнового заводу, бавовняного комбінату. Звичайно, є перші кроки в цьому напрямку, зокрема рішення Кабінету міністрів по комбайновому заводу. Але рішення рішенням — воно спрямоване у майбутнє. Сировини ж не вистачає сьогодні.

Подібна ситуація й у сільському господарстві. Особливо в період збирання врожаю. Через нестачу пального цінні сільгосппродукти залишаються на полях.

— Тобто, готуючись до ринку, область реально все ще затиснута лещатами централізму.

— Думаю, навряд чи варто списувати все на централізм. І ми допускаємо чимало прорахунків. Хоча не слід відкидати й об'єктивні причини. У Києві, скажімо, приймають рішення про індексацію. Однак вишукувати фонди для її здійснення доводиться на місцях. Зробити це не дуже легко.

— Виходить, у Києві приймають рішення, не розробляючи механізму їхнього впровадження в дію. Тож обласна Рада має викручуватись, як от з тими ж фондами тощо?

— Навіть більше: в столиці не тільки не враховують цих механізмів, але й не творять законів, які б регулювали нові відносини. Наприклад, як формувати фонди на наступний рік, якщо немає закону про податок. Ми ведемо мову про створення фермерських господарств, приватизацію, а де закони про це? Без них люди, м'яко кажучи, не охоче йдуть на нові форми господарювання.

— Якщо відповідні закони все-таки будуть прийняті, ваші кроки щодо оздоровлення економіки області?

— У нас є серйозні здобутки щодо торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування населення. Вже підходимо до створення фермерської системи господарювання. Напевне, доведеться деякі колгоспи оголошувати банкрутами, оскільки вони стають суттєвим гальмом на переході до ринку. У який спосіб? Згідно з чинним законодавством землею може розпорядитися не місцева влада, а колгосп чи радгосп. І вони користуються цим правом, щоб втримати свої позиції. З одного боку, це їхня земля. З іншого ж, не можуть реалізувати своїх можливостей ті, хто хоче займатися фермерством. Є випадки, коли доведені до відчаю люди самочинно захоплюють земельні ділянки. Але ж клаптиками землі продовольчої проблеми не вирішити. Тому треба замінити існуючу моновласність на землю. Тут потрібні різні форми, щоб виникала здорова конкуренція.

— Якою буде доля колгоспників збанкрутілих господарств? Вони стануть повноправними безробітними?

— Давайте подивимося правді у вічі. Найближчим часом у нас не тільки колгоспники залишатимуться безробітними. Проте безробіття на селі не таке вже й страшне. Клопотів на землі завжди вистачить.

— Для реалізації всіх прожектів потрібна сильна виконавча влада, особливо на місцях. Чи задовольняє вас нинішня структура держуправління?

— На сьогодні у нас відсутня будь-яка влада. Якщо так триватиме й далі, то навряд чи нам вдасться збудувати незалежну державу. Нині вкрай потрібні якісно нові управлінські структури, які б економічно сприяли прогресу, а не займалися політиканством.

А поки що — майже повний параліч структур влади. Ради на місцях ігнорують рішення вищестоящих Рад. Внаслідок цього не виконуються жодні рішення. Думаю, нинішні Ради навряд чи забезпечать здійснення реформ, які обов'язково включатимуть і непопулярні заходи.

— В області діють спільні підприємства. Вони справляють якийсь відчутний вплив на економіку?

— Справді, у нас діють декілька спільних підприємств як у сільському господарстві, так і в деревообробній промисловості та швейному виробництві. Продовжуємо шукати партнерів по переробці продукції. Сьогодні готові вкладати кошти в нашу економіку Австрія та Німеччина. До речі, з німецькою фірмою «Унімпекс» ми уклали цікавий контракт: вона поставить лінію для переробки та розливу нашої мінеральної води, яка реалізовуватиметься по 1 долару 42 центи за пляшку. Потужність лінії — до 1 млн. пляшок на місяць.

Ми не продаватимемо свої ресурси за кордон. Навпаки, залучатимемо й надалі західний капітал у нашу економіку.

Нині спільно з югославами будуємо цегельний завод, який випускатиме 52 мільйони цегли на рік. Уже є договір з Польщею щодо поставки нам зерна. Це, звичайно, лише перші кроки. Серйозні плани здійснюватимемо тепер після референдуму, коли доля незалежності України закріпилася юридично. Бо ж раніше втрачалися стимули до великомасштабної роботи. Як, наприклад, було торгувати із іншими державами, коли майже 70 відсотків виручки йшло на погашення боргу колишнього Союзу, плюс президентський податок? Адже всі зовнішньоекономічні розрахунки здійснюються через Москву.

— Ви співголова Галицької Асамблеї, до якої входять Львівська, Івано-Франківська та Тернопільська області. Мета такого об'єднання суто політична, чи його витоки слід шукати в економічних першоджерелах?

— Асамблею звинувачують у сепаратизмі. Але це далеко не так. У першу чергу ми ставимо питання економічного плану. Для чого, наприклад, завозити до Львова цукор чи масло з Донецької області, а з Тернополя везти продукти на Схід? Це наслідки безглуздої централізації, коли неможливо зробити щонайменшого кроку без вказівки. В своїх областях Асамблея налагоджує контакти не тільки внутрішні. Маємо виходити за межі країни.

Нещодавно Волинська область виявила бажання приєднатися до Асамблеї. Гадаю, це бажання також зумовлене економікою.

Прикро визнавати, але зволікання у вирішенні економічних питань починається саме з Києва. А там здебільшого займаються політичними баталіями.

— Та й в області не все спокійно. Часто, наприклад, між прихильниками різних релігійних конфесій виникають серйозні конфлікти. У чому, на ваш погляд, шлях до порозуміння між ними?

— Складна це, заплутана проблема. І її «внесок» у відродження господарства очевидний: часто зупиняється робота на полях, не дояться корови на фермах. І все тому, що дві релігійні громади не можуть дійти порозуміння. Те, що ігнорувалося десятиліттями, спливло на поверхню. На мій погляд, злагода повинна починатися насамперед зі священиків. Вони, якщо насправді служать Богу й людям, мають робити все для об'єднання народу, а не навпаки.

Зі своєї сторони, ми всілякими методами намагаємося загасити полум'я конфліктів: будували й добудовуємо майже сто храмів, обласна Рада ухвалила рішення про почергові відправи служби Божої там, де лише один собор. Але цим справі не зарадити. Злагода, повторюю ще раз, повинна починатися зі священнослужителів.

Розмову вів Володимир ТЕТЕРУК, спеціальний кореспондент «Голосу України».
Тернопіль.

ПОЛЮВАННЯ НА «ЕЛЕКТРОНИ»,

або Коментар до постанови Кабінету міністрів

Бізнес

На кордонах України віднедавна розпочалося справжнє полювання на «Електрони»: затримуються і вилучаються місцевими властями цілі партії телевізорів (сотні одиниць) за буцімто порушення постанови № 104 Кабінету міністрів України «Про порядок вивезення товарів народного споживання за межі України».

Скажу відразу, що акціонерне товариство «Концерн-Електрон» — фірма поважна, солідний партнер, свого слова завжди дотримує. Є в неї ліцензія Міністерства економіки України, хоч отримати її було непросто. Не подумайте тільки, що раніше фірма вивозила більше, оголюючи наш ринок. Якраз навпаки: наріжним каменем першого українського роздержавленого підприємства, яким є АТ «Концерн-Електрон», став пріоритет внутрішнього ринку України! Лише 30 відсотків продукції йшло за межі України, в тому числі й на вимушений бартер, спричинений крахом системи постачання. Про це львів'яни не без гордощів заявили в Міністерстві економіки. Там цю гордість швиденько збили: отримаєте ліцензію, якщо... збільшите вивезення телевізорів до 45 відсотків, бо цього вимагають економічні інтереси України. Ну, а патріотизм галичан відомий, як відмовиш! Словом, ліцензію отримали. А далі...

Емблема «Електронів» — «летюча мишка» — розбудила дрімаючі, але дивовижно сильні хапальні рефлекси місцевих чиновників на кордонах України. Тільки-но побачивши в документах найменування вантажу — вкрай дефіцитні «Електрони», вони забувають про все, навіть про здоровий глузд, вимагаючи у водіїв оригінал ліцензії, який, як відомо, дається підприємству один на всю квоту поставок. Відмітка про ліцензоване вивезення в транспортних документах відразу ж визнається недійсною, телевізори вивантажуються і тут же реалізуються «через роздрібну торгівлю» (так принаймні твердять чиновники, що, чесно кажучи, викликає великі сумніви). Причому ані виручка за продані таким чином телевізори, ані штрафні санкції, які в разі незаконного вивезення повинні мали б накладатися на фірму-виробника, на адресу АТ «Концерн-Електрон» не надходять.

Прикладів такого самоуправства скільки завгодно. Ось хоча б один, чи не найтиповіший. На Чернігівщині у серпні затримано партію з 30 «Електронів» для Рязанського приладобудівного заводу, яка йшла в рахунок держзамовлення. Затримано і, звичайно, реалізовано через «роздрібну торгівлю». Пізніше районне керівництво визнало, що «партія телевізорів вилученню не підлягала».

Такі випадки трапились у Свердловську на Луганщині, в Ратному на Волині, в Дубровиці на Рівненщині і ще на багатьох контрольних пунктах.

На столі директора торгової фірми «Елеонт», яка реалізує продукцію АТ «Концерн-Електрон», Віктора Левченка чималий стос документів. Все це повідомлення про піратські (інакше не скажеш) вилучення і реалізацію телевізорів через сумнозвісну «роздрібну торговельну мережу» (скажіть на милість, хто, де і коли останній раз бачив «Електрони» у вільному продажу?!).

— Ми шлемо в усі боки телеграми-підтвердження ліцензії, пояснюємо, вимагаємо, але на місцях залишаються глухими, — каже В. Левченко, — звичайно, штрафних санкцій вони не виставляють, знають, що порушили закон, на сторожі якого їх поставили. Це ж справжній розбій на великій дорозі! Ні на залізниці, ні на повітряних трасах нічого подібного не трапляється — там чіткий порядок, там шанують закони. Зате на шосе чиновник — цар і бог: що хочу, те й роблю. А за ці «Електрони», до речі, Україна одержує деталі, матеріали, сировину. Та й наше акціонерне товариство на 80 відсотків залежне від поставок із-за меж України: не буде комплектуючих — не буде й телевізорів. Гроші за реалізацію нам не повертають. Це хоч і «дерев'яні», але наші, з нашої кишені — ми ж акціонери, власники. Врешті-решт, нам звітувати перед акціонерами — працівниками фірми. Зрозумійте правильно, ми теж за те, щоб захистити ринок України. Але ж закони повинні діяти однозначно на користь економіці і ринку, а не завдавати шкоди при нинішньому їх трактуванні ким завгодно.

Приймати закони і постанови ми навчились, але все якось забуваємо довести їх до пуття — оснастити механізмом виконання і контролю за дотриманням. Така ось законотворча недбалість і дає можливість чиновникам на місцях гребти усе, що в руки пливе, а точніше — їде.

Сезон полювання на «Електрони» триває?

Андрій БУЛАТ, прес-аташе «Інфор-Електрон».
Львів.

Повертаючись до надрукованого

«МЕРТВІ ПЕТЛІ ВИКОНКОМУ»

Під таким заголовком 6 листопада ц. р. було опубліковано кореспонденцію власкора газети по Хмельницькій області М. Василашка про закриття міського речового ринку. У ній було сказано й про те, що міськвиконком заборгував і не повертає 6 квартир Хмельницькому гарнізону, та про те, що виконком відмовився від вигідної пропозиції уряду Німеччини продати серію панельних будинків.

У листі до редакції голова Хмельницької міської Ради та міськвиконкому М. К. Чекман спростовує ці твердження.

Як пояснив редколегії автор, згадані факти були надані йому керівниками кількох організацій, котрі після виходу матеріалу відмовилися офіційно підтвердити сказане. Отже, опубліковані, по суті, не перевірені факти.

Редколегія та автор приносять свої вибачення голові Хмельницького міськвиконкому М. К. Чекману.

Телеграфним рядком з Волині

ПОДІЛИЛИСЯ ВАЛЮТОЮ

Художники Тетяна і Володимир Галькуни за завданням часопису «Волинь» майже місяць перебували у Польщі, де створили цілу серію картин. Потім організували виставку-продаж за валюту. Частину виручки передали журналові, який не лише словами, а й конкретними справами поширює історію й традиції рідної землі далеко за її межами.

СВЯТКОВА ТРАПЕЗА

відбулась у їдальні Луцького молокозаводу. Сталося це після того, як проректор Волинської духовної семінарії Петро Влодек провів водосвятний молебень і окропив всі цехи підприємства.

З БАБУСИНОЇ СКРИНІ

У Ратнівській районній дитячій бібліотеці обладнано котучок, де зібрано саморобний одяг та домашнє начиння, яким користувалися в старовину на Волині. Експонати розповідають, як у домашніх умовах з льону, овечої вовни, лози чи кори дерева прадіди шили сорочки, виготовляли посуд, плели постоли і ткали полотно.

ТАКОГО ЩЕ НЕ БУЛО

Завершено роботу по підготовці до друку першого енциклопедичного словника «Волинь». У ньому узагальнено все, що стосується життя мешканців цього краю від найдавніших часів до сьогодення.

МАЛЮНКИ ДО ЮВІЛЕЮ

За тридцять років існування дитячої художньої школи її закінчили півтори тисячі чоловік. На ювілейній художній виставці, відкритій в обласному центрі, представлено більше сотні робіт, що належать учням і викладачам цієї школи. Тут — рекламні композиції, натюрморти, пейзажі, картинки на сюжети літературних творів, особливо за мотивами «Лісової пісні» Лесі Українки.

Богдан БЕРЕКЕТА.

Коротко

ПОКАТАВСЯ — КУПУЙ

Обласне виробниче об'єднання «Автосервіс» запровадило новий вид послуг — прокат легкових автомобілів типу «Жигулі», «Москвич», «ІЖ» (пасажирські та вантажні варіанти). У перспективі — машини, що «накрутили» понад 50—70 тисяч кілометрів, продаватимуться тим, хто постійно користувався послугами прокатного пункту.

Михайло ВАСИЛАШКО.

Хмельницьк.

«ТА ЯКОСЬ ВОНО ВИЙШЛО»

Усьо чотко!

З великою увагою ознайомився з інтерв'ю народного депутата України Ю. Гайсинського, який очолює комісію Верховної Ради України по розслідуванню дій посадових осіб під час серпневого перевороту. Прочитав — і велика цікавість охопила мене: а як же у нас, у районі? З'ясувалося, що така комісія створена. «Це було справжньою несподіванкою, адже ніде й ніколи про неї не чув!

Телефоную до Чернігова голові районної комісії, заступнику голови обласного агропромислового об'єднання по механізації І. Хмелю:

— **Іване Пилиповичу, хотів би взяти інтерв'ю про роботу комісії.**

— Поки справа не закінчена і поки не звітували на сесії райради, дати інтерв'ю не можу, — відповів голова.

— **Та я не про кінцеві результати. Мені б лише про роботу... Якщо не можете сьогодні, перенесіть, будь ласка, зустріч на пізніше.**

— Згоден. Тільки, мабуть, це буде не скоро. Їду у відрядження. Коли завітаю до Борзни, обов'язково зателефоную.

Другого ж дня І. Хміль разом із членом комісії М. Товстолісом уже був у редакції. Інтерв'ю не вийшло. Стало лише відомо, що проведено кілька засідань комісії. Що ж до архіву колишнього райкому партії, то, мовляв, ще руки до нього не дійшли. Як сказав Іван Пилипович, з цього питання комісію ніхто не турбував, та й путч тривав лише три дні, тож до районів не «докотився».

На тому й розійшлися. Неприємний осад залишився на душі. Про яку роботу може йти мова, коли в архів райкому партії ще ніхто не зазирав? Не повідомили людям склад комісії, адресу. І взагалі, як І. Хміль став головою?

— Я навіть не знав, що мене призначили, — зізнався Іван Пилипович.

— **Могли б відмовитися, адже живете за сотню кілометрів од райцентру. До того ж при вашій зайнятості хіба організуєш роботу як слід?**

— Та якось воно вийшло... А може, так воно комусь і треба було?

Леонід МАЙСТАТ,
працівник борзнянської районної газети «Комуністична праця».

Чернігівська область.

Борги наші

ЦЕЙ ДЕНЬ НЕ ЗАБУТИ

На свою презентацію запрошує театр афганської пісні «Аист»

Якби її ніколи не було, цієї дати. Та вона є, і від неї нікуди не подітися. 27 грудня 1979 рік. День, який не хочеться навіть датою називати.

Саме тоді «обмежений контингент радянських військ» ступив на землю Афганістану. Щоб дев'ять років поспіль давати роботу «чорним тюльпанам» і госпіталям. Щоб залишити на розпечених гірських дорогах сотні обелісків. Щоб у цілe покоління молодих, красивих, сильних юнаків, які пройшли через два пекельних роки, уже назавжди, невідворотно була втаврована війна. Під кимось навіть визначеною назвою «афганський синдром».

Хтось, може, й хотів би забути це. Адже ми вже перегорнули таку ганебну сторінку своєї історії. Хтось із нас, але не з них. Не з їхніх матерів і рідних. Бо це для нас скінчилася війна. А вони з нею — на все життя.

Сьогодні в Палаці культури «Жовтневий» проводить свій вечір Київське відділення Спілки ветеранів Афганістану. Вечір-реквієм, вечір-звернення до всіх нині сущих. «Афганський щоденник» — так називається літературно-музична вистава, яка, власне, є презентацією новоствореного театру афганської пісні «Аист».

«Аист» — ініціали молодого поета, офіцера, учасника афганських подій Олександра Івановича Стовби. У страшному ужинку війна забрала і його молоде життя. Але залишилась поезія, в якій кожен з «афганців» знаходить свої почуття й переживання. Багато віршів Олександра вже стали піснями, що часто звучать в ефірі, на фестивалях солдатської пісні.

Саме на таких фестивалях і знайомилося багато учасників сьогоднішнього вечора. Леонід Мухін, Володимир Мазур, Ігор Лагойда, Юрій Дітков, Юрій Погорецький, Олександр Черторийський, Леонід Мицак, групи «Аист», «Пам'ять», «Борг» — майже всі вони пройшли дорогами смерті. Всі — лауреати всесоюзних та республіканських конкурсів афганської пісні.

Прийдемо сьогодні до них. Поглянемо в очі цих хлопців, які стали передчасно дорослими. Послухаймо ще раз правду про ту невідому нам війну. Згадаймо загиблих і зрозуміймо живих. Усі вони спокутують чужі гріхи.

Нехай би її ніколи не було, цієї дати...

Зоя ШАРИКОВА.

Київ.

На фото: агітбригада «Аист», яка стала основою нового театру.

Фото **Костянтина КОВПАКА.**

РУХ НЕ ПОНОВЛЕНО

Зарубіжні новини

На території Мегрінського району Вірменії немає руху товарних та пасажирських поїздів. Це зумовлено складною ситуацією у південно-східному регіоні республіки. Більше десяти днів тут діє комендантська година.

Голова Мегрінського райвиконкому Є. Андреасян повідомив, що азербайджанська сторона висловила готовність не ставити перепон руховi поїздів до Нурашенського стику. Але вірменські залізничники після відомого випадку з захопленням Азербайджаном заложників відмовляються працювати на цій ділянці. Треба зазначити, що через Нурашенський стик у республіку поступає близько вісімдесяти відсотків усіх вантажів.

Ара МЕЛІКСЕТЯН,
власний кореспондент «Голосу України».

Єреван.

Телеграфним рядком з Рівного

ЩО ПОРОБИШ — МУСИШ!

Козинське ремонтно-транспортне підприємство, що у Червоноармійському районі, ремонтувало лише акумуляторні батареї. Та ось Тюмень і Санкт-Петербург припинили постачання акумуляторних пластин. Тепер козинці домовляються про «співдружність» з підмосковним Подольським заводом. І мусять домовитись, адже на Україні немає жодного акумуляторного заводу.

З ФЛЕЙТАМИ — ДО ВИКОНКОМУ

Викладачі Рівненського музучилища пікетували міськвиконком. Майстрів флейти і фортепіано привели сюди нестерпні умови роботи, через що захворюваність майбутніх музикантів чи не найвища в місті. Ноту протесту мер Рівного Іван Федів прийняв — вона ж бо не фальшива. Є надія, що училищу передадуть адмінкорпус облагропрому.

СПИСАЛИ, ЩОБ КУПИТИ

Звільнено з посади голову Ради Федерації незалежних профспілок області Миколу Гонтаря. За «ганебний стиль роботи» і «безконтрольність за діяльністю...» Місцеві газети повідомили, що профспілкові керівники на чолі з Гонтарем спочатку списали, а потім купили за безцінь майно профкурсів, передавши медикам. М'які меблі й телевізори — хіба не вагома підмога у боротьбі за права трудящих?

Сергій МЕЛЬНИЧУК.

Побратими

БЛИЖЧИМ СТАНЕ НІРЕДЬГАЗ

Міста Ужгород і Ніредьгаз проголошені побратимами. Затверджено угоду про співробітництво між їхніми органами влади, планується тісна співпраця у багатьох галузях. Серед найближчих справ — створення в Ужгороді спільного інформаційно-консультаційного центру, різних творчих лабораторій, заснування угорсько-українського фонду тощо.

Група депутатів Ужгородської міської Ради взяла участь у засіданні Ніредьгазького самоврядного комітету, де ознайомилась із досвідом роботи мерії. Там же домовилися відкрити у місцевому педінституті кафедру української мови, на якій викладатимуть і фахівці Ужгородського держуніверситету. В свою чергу, закарпатці організовують для угорських викладачів російської мови інтенсивне перепрофілювання на українську.

Микола ГОРВАТ.

Закарпатська область.

...ОНО ВИЙШЛО»

...!

...б лише про
...не можете
...несіть, будь
...а пізніше.
...ільки, мабуть,
...ро. Іду у від-
...я завітаю до
...ково зателе-

...я І. Хміль ра-
...омісії М. Тов-
...був у редак-
...вийшло. Ста-
..., що проведе-
...дань комісії.
...у колишнього
..., то, мовляв,
...ого не дійшли.
...Пилипович, з
...комісію ніхто
...а й путч три-
...дні, тож до
...отився».

На тому й розійшлися. Неприємний осад залишився на душі. Про яку роботу може йти мова, коли в архів райкому партії ще ніхто не зазирав? Не повідомили людям склад комісії, адресу. І взагалі, як І. Хміль став головою?

— Я навіть не знав, що мено призначили, — зізнався Іван Пилипович.

— **Могли б відмовитися, адже живете за сотню кілометрів од райцентру. До того ж при вашій зайнятості хіба організуєш роботу як слід?**

— Та якось воно вийшло...

А може, так воно комусь і треба було?

Леонід МАЙСТАТ,
працівник борзнянської районної газети «Комуністична праця».

Чернігівська область.

...и наші

...НЕ ЗАБУТИ

...театр афганської пісні «Аист»

...х фестивалях
...багато учасни-
...ього вечора.
..., Володимир
...агойда, Юрій
...Погорецький,
...Черториський,
...групи «Аист»,
...орг» — майже
...шли дорогами
...лауреати все-
...спубліканських
...анської пісні.
...ьогодні до них.
...очі цих хлоп-
...передчасно до-
...ухаймо ще раз

правду про ту невідому нам війну. Згадаймо загиблих і зрозуміймо живих. Усі вони спокутують чужі гріхи.

Нехай би її ніколи не було, цієї дати...

Зоя ШАРИКОВА.

Київ.

На фото: агітбригада «Аист», яка стала основою нового театру.

Фото Костянтина КОВПАКА.

...ОНОВЛЕНО

...новини

...йджанська сто-
...готовність не
...и рухові поїз-
...нського стику.
...залізничники
...випадку з за-
...обайджаном за-

ложників відмовляються працювати на цій ділянці. Треба зазначити, що через Нурашенський стик у республіку поступає близько вісімдесяти відсотків усіх вантажів.

Ара МЕЛІКСЕТЯН,
власний кореспондент «Голосу України».
Єреван.

Телеграфним рядком з Рівного

ЩО ПОРОБИШ — МУСИШ!

Козинське ремонтно-транспортне підприємство, що у Червоноармійському районі, ремонтувало лише акумуляторні батареї. Та ось Тюмень і Санкт-Петербург припинили постачання акумуляторних пластин. Тепер козинці домовляються про «співдружність» з підмосковним Подольським заводом. І мусять домовитись, адже на Україні немає жодного акумуляторного заводу.

З ФЛЕЙТАМИ — ДО ВИКОНКОМУ

Викладачі Рівненського музучилища пікетували міськвиконком. Майстрів флейти і фортепіано привели сюди нестерпні умови роботи, через що захворюваність майбутніх музикантів чи не найвища в місті. Ноту протесту мер Рівного Іван Федів прийняв — вона ж бо не фальшива. Є надія, що училищу передадуть адмінкорпус облагропрому.

СПИСАЛИ, ЩОБ КУПИТИ

Звільнено з посади голову Ради Федерації незалежних профспілок області Миколу Гонтаря. За «ганебний стиль роботи» і «безконтрольність за діяльністю...» Місцеві газети повідомили, що профспілкові керівники на чолі з Гонтарем спочатку списали, а потім купили за безцінь майно профкурсів, переданих медикам. М'які меблі й телевізори — хіба не вагома підмога у боротьбі за права трудящих?

Сергій МЕЛЬНИЧУК.

Побратими

БЛИЖЧИМ СТАНЕ НІРЕДЬГАЗ

Міста Ужгород і Ніредьгаз проголошені побратимами. Затверджено угоду про співробітництво між їхніми органами влади, планується тісна співпраця у багатьох галузях. Серед найближчих справ — створення в Ужгороді спільного інформаційно-консультаційного центру, різних творчих лабораторій, заснування угорсько-українського фонду тощо.

Група депутатів Ужгородської міської Ради взяла участь у засіданні Ніредьгазького самоврядного комітету, де ознайомилась із досвідом роботи мерії. Там же домовилися відкрити у місцевому педінституті кафедру української мови, на якій викладатимуть і фахівці Ужгородського держуніверситету. В свою чергу, закарпатці організовують для угорських викладачів російської мови інтенсивне перепрофілювання на українську.

Микола ГОРВАТ.
Закарпатська область.

Реалії

РЯТУЙМО МІЛІЦІЮ

Попереджувальний мітинг на площі перед Верховною Радою провела київська міліція. Вимоги захисників правопорядку «ГУ» уже друкувала. Сьогодні тяжко всім. Але в часи, коли все валиться, коли вбити можуть за шмат ковбаси, одна надія — на міліцію. А в міліції одна надія — на нас...

Фото Віталія ЛЄЩИНСЬКОГО.

ЗАРІЗАЛИ ВЕСНУ

На приватних подвір'ях у селах і селищах області, не чекаючи різдвяних свят, господарі масово пускають під ніж свою худобу. Змушені це робити, бо немає кормів.

Не краще становище і в колгоспах. Так, у Слов'янському районі з причини нестачі кормів пропало понад 1 700 голів великої рогатої худоби, 3 тисячі свиней. Майже вдвічі цей сумний показник перевищено у радгоспах імені Шевченка, колгоспі імені Ворошилова та 40-річчя Жовтня.

Що встигають — забивають. Отож м'яса, хоч і дорогого, на зиму вистачить. А що будемо робити навесні!

Юрій ДОЦЕНКО.

Донецька область.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

О лю...

УПЕРЕД, НА ...

Кілька місяців тому було опломбовано правоохоронними органами храм у місті Самборі. Цей вимушений крок спричинений гостротою міжконфесійного конфлікту. Православна громада на чолі з трьома священиками скористалася тим, що загін міліції, який чергував біля храму, зменшився від 50 чоловік до двох, і нишком з чорного ходу зайняла храм. А до міста саме навідалися японські журналісти, які мали намір зафільмувати, як православні моляться просто неба на морозі. Довелось їм змінити творчі плани.

Попередження Львівського обласного УВС і уповноваже-

ного в спр...
шетила не ...
кого враже...
Греко-катол...
чала пікету...
прокуратур...
вити справе...
виконання ...
шення про ...
у храмі. П...
мінальних ...
мбірських ...
в обласній ...
но сподіва...
на відміну ...
де доведе...
щойно прис...
своїх обов'...
ний проку...
Котик, яки...

Без пам'яті

П...

Заздалегідь розрекламовану виставку до дня народження Йосифа Сталіна (Джугашвілі), відкриту у київському музеї «Косий капонір», народ проігнорував. У неділю, 22 грудня, я виявився одним з трьох відвідувачів, які тупцювали перед замкненим входом до каземату фортеці, де була розгорнута експозиція. Довго шукали бабусю — служительницю, ніяковіли, коли дивилися на те, як вона, засинаючи на кожному кроці, йде до воріт...

Оформле...
дріт, праці...
ські атрибу...
лих з голо...
ретворення...
соціалістич...
ся, монст...
колишнього...
ла лише ча...
комплексу, ...
бою щось ...
алеї, оточе...
довами. По...
Богдана, як...
вав би на ...

Кому це вигідно!

Акція на Волод...

привернула увагу якщо не всіх киян, то принаймні мешканців Московського району:

— Ви чули: на Володимирському спекулянтів ловили?

— Навіть бачила. Деяких і забрали.

— Нарешті...

Який же легковірний наш народ! Кілька кремезних хлопців із зброєю пройшлися ринком — і готова впевненість: починається виконання президентського Указу щодо боротьби із спекуляцією. Мафії ого-

лошено ві...
но, люди д...
нилося. В ...
як лежали, ...
ри, явно в...
жавної тор...
на, однора...
рети. Асор...
нився з ог...
вітринах з'...
по три-чот...
штуку — н...
киянам від...
А якщо ві...
«Україна», ...
її великоду...
гумору. По...

Перспектива

НА МАРСІ Н... ВИШНІ ЗАЦВ...

Підполковник М. Кубах разом зі своїми колегами з Байконура розробив концепцію космічних сил України (КСУ). Вони покликані здійснювати весь комплекс робіт по виготовленню вузлів, блоків, агрегатів ракет-носіїв і космічних апаратів, їх монтуванню на космодромі, випробуванню, установці на стартових спорудах тощо. КСУ потрібні нашій державі для забезпечення потреб народного господарства, космічного зв'язку, прогнозу погоди, пошуків з космосу корисних копалин. Однією з центра-

льних функ...
у Силах с...
блоку краї...
ввійде Укр...
У розмо...
агентства ...
зазначив, ...
бути інститу...
жень, а та...
мічних сил...
космодром...
Байконур н...
зої оренди...
відповідним...
Україною і...

Коротко

НОВОСІЛЛЯ У РІДНИХ СТ...

У Кременчуку урочисто відкрито храм Української Автокефальної Православної Церкви. Раніше в його приміщенні була дитяча спортивна школа. Міська Рада передала УАПЦ храм у

дуже жал...
але із спр...
ною доп...
вдалося ...
протягом ...

Полтав...

ГОЛОС України

Реалії

ЙМО МІЛІЦІЮ

ьний мітинг на площі перед Верховною Радою міліція. Вимоги захисників правопорядку «ГУ» Сьогодні тяжко всім. Але в часи, коли все вати можуть за шмат ковбаси, одна надія — на ції од... надія — на нас...

Фото Віталія ЛЄЩИНСЬКОГО.

ІЗАЛИ ВЕСНУ

подвір'ях у селах і селищах області, не чекаючи господарі масово пускають під ніж свою худобити, бо немає кормів.

овище і в колгоспах. Так, у Слов'янському ранестачі кормів пропало понад 1 700 голів велибм, 3 тисячі свиней. Майже вдвічі цей сумний ищено у радгоспах імені Шевченка, колгоспі а та 40-річчя Жовтня.

— забивають. Отож м'яса, хоч і дорогого, на А що будемо робити навесні!

Юрій ДОЦЕНКО.

асть.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

О люди, люди!

УПЕРЕД, НА БОГОРОДИЦЮ...

Кілька місяців тому було опломбовано правоохоронними органами храм у місті Самборі. Цей вимушений крок спричинений гостротою міжконфесійного конфлікту. Православна громада на чолі з трьома священиками скористалася тим, що загін міліції, який чергував біля храму, зменшився від 50 чоловік до двох, і нишком з чорного ходу зайняла храм. А до міста саме навідалися японські журналісти, які мали намір зафільмувати, як православні моляться просто неба на морозі. Довелось їм змінити творчі плани.

Попередження Львівського обласного УВС і уповноваженого в справах релігії М. Решетила не справили ніякісінького враження на порушників. Греко-католицька громада почала пікетувати міську Раду і прокуратуру з вимогою відновити справедливість і добитись виконання вже ухваленого рішення про почергову відправу у храмі. Порушено п'ять кримінальних справ з приводу самбірських подій. На брифінгу в обласній Раді було висловлено сподівання, що ця справа, на відміну від попередніх, буде доведена до кінця. Бо щойно приступив до виконання своїх обов'язків новопризначений прокурор області Зенон Котик, який раніше працював заступником голови облвиконкому.

У жителів Самбора, у керівників правоохоронних органів та органів влади запас толерантності, схоже, вичерпався. Вони зрозуміли, що розмовами і переговорами справі не зарадиш.

— Ми доб'ємося притягнення до кримінальної відповідальності тих, хто розпалює міжрелігійну ворожнечу, — сказав голова Самбірської міської Ради Зорян Попадюк.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львів.

Без пам'яті

ПРО ВОЖДЯ

Заздалегідь розрекламовану виставку до дня народження Йосифа Сталіна (Джугашвілі), відкриту у київському музеї «Косий капонір», народ проігнорував. У неділю, 22 грудня, я виявився одним з трьох відвідувачів, які тупцювали перед замкненим входом до каземату фортеці, де була розгорнута експозиція. Довго шукали бабусю — служительницю, ніяковіли, коли дивилися на те, як вона, засинаючи на кожному кроці, йде до воріт...

Оформлення — колючий дріт, праці класиків, ГУЛАГівські атрибути. Фотографії опухлих з голоду селян, плани перетворення Києва в зразкове соціалістичне місто. Виявляється, монстроподібна будова колишнього обкому КПУ була лише частиною гігантського комплексу, який являв би собою щось на зразок прямої алеї, оточеної помпезними будовами. Початок алеї — біля Богдана, який булавою показував би на гігантського вождя біля фунікулеру. Все, що між ними, було б зметене...

Старі платівки, серед яких — диво — Ів Монтан. І — нікого...

Втомилися? Набридло? А може, хвороба закінчується і вже не треба колективно хвалити і колективно засуджувати? Кожен шукає світло в кінці тунелю. Персонального...

Костянтин ПАРИШКУРА.

Кому це вигідно?

Акція на Володимирському ринку

привернула увагу якщо не всіх киян, то принаймні мешканців Московського району:

— Ви чули: на Володимирському спекулянтів ловили?

— Навіть бачила. Деяких і забрали.

— Нарешті...

Який же легковірний наш народ! Кілька кремезних хлопців із зброєю пройшлися ринком — і готова впевненість: починається виконання президентського Указу щодо боротьби із спекуляцією. Мафії оголошено війну. Та озирніться-но, люди добрі. Нічого не змінилося. В комерційних кіосках як лежали, так і лежать товари, явно взяті з мережі державної торгівлі: жіноча білизна, одноразові шприци, сигарети. Асортимент навіть поповнився з огляду на сезон: у вітринах з'явилися хлопавки по три-чотири карбованці за штуку — новорічний подарунок киянам від торговельної мафії.

А якщо відвідаєте універмаг «Україна», то оціните не тільки її великодушність, а й почуття гумору. Полиці порожні, ніби виметені, і тільки у відділі, де за всіма ознаками мали б продаватися ялинкові прикраси, вишикувалися... черепи. Зрозуміло, іграшкові, але «посміхаються» вони, як справжні. На що натякають?

Схоже, незважаючи ні на які укази, у мафії прекрасний настрій. А через що йому псуватися? Поки влада охороняє ворота ринків, з воріт чисельних баз вивозь куди і що хочеш. І вивозять. А ми, наївні, радіємо: спекулянта спіймали!

Марина ДЯТЛОВА.

Перспектива

НА МАРСІ НАШІ ВИШНІ ЗАЦВІТУТЬ

Підполковник М. Кубах разом зі своїми колегами з Байконура розробив концепцію космічних сил України (КСУ). Вони покликані здійснювати весь комплекс робіт по виготовленню вузлів, блоків, агрегатів ракет-носіїв і космічних апаратів, їх монтуванню на космодромі, випробуванню, установці на стартових спорудах тощо. КСУ потрібні нашій державі для забезпечення потреб народного господарства, космічного зв'язку, прогнозу погоди, пошуків з космосу корисних копалин. Однією з центральних функцій КСУ буде участь у Силах стратегічної оборони блоку країн, куди, напевне, ввійде Україна.

У розмові з кореспондентом агентства «Євро-ікс» М. Кубах зазначив, що на Україні має бути інститут космічних досліджень, а також академія космічних сил України. Базовим космодромом пропонується Байконур на принципах часткової оренди, що засвідчиться відповідним договором між Україною і Казахстаном.

«ЄВРО—ІКС».

Коротко

НОВОСІЛЛЯ У РІДНИХ СТІНАХ

У Кременчуку урочисто відкрито храм Української Автокефальної Православної Церкви. Раніше в його приміщенні була дитяча спортивна школа. Міська Рада передала УАПЦ храм у дуже жалюгідному стані, але із справді всенародною допомогою його вдалося відремонтувати протягом 20 днів.

Рух-прес.
Полтавська область.

Милосердя

КОЛИ СВЯТО, ТО ДЛЯ ВСІХ

Чернівецький музично-драматичний театр імені Ольги Кобилянської — іменинник. Шістдесят літ тому розпочалась його творча біографія. Громадськість буковинського краю широко відзначила ювілейну дату.

Відрадно, що свій черговий сезон театр почав з акції милосердя. На прем'єру спектаклю «Шельменко-денщик» за п'єсою Г. Квітки-Основ'яненка актори запросили інвалідів області.

Допоміг людям із фізичними вадами і облвиконком, який виділив цього вечора у їхнє розпорядження свій легковий транспорт.

Василь БАБУХ.
Чернівецька область.

Колектив Державної телерадіомовної компанії України висловлює щире співчуття президенту компанії Охмакевичу М. Ф. з приводу тяжкої втрати — смерті батька Федора Володимировича.

ПОГОДА

27 грудня у західних областях снігопади, хуртовини, посилення вітру до 15—20, у Карпатах подекуди 25—30 метрів за секунду, на решті території України подекуди невеликий сніг. 28 грудня переважно без опадів, лише на Прикарпатті невеликий сніг, на дорогах ожеледиця. Температура вдень 1—8, вночі 6—12, на Лівобережжі подекуди 14—15 градусів морозу. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів за секунду.

По Київській області сьогодні вдень подекуди невеликий сніг, на дорогах ожеледиця. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів за секунду. Температура 2—7 градусів морозу.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Черговий по випуску новин Олександр ВИНОКУРОВ.
Тел. 446-61-13.

Трибуна публіциста

ПОЩАДИ НАС, ДОЛЕ!..

Боже милостивий, до чого все просто. Так ніби стояти під небом і на ясні зорі дивитися. «Союз нерушимий» — похмурий, неправедний, до божевільного жорстокий монстр — рухнув. Як не лавіруй, а світ закроєний по справедливості: скоєне у злі, на людських кістках возведене — має щезнути. Зігнути і травою-муравою порости.

Упала навколішки остання імперія на землі. Химеродна потвора, що підминала під себе цілі народи, трощила хребти, насильно заламуючи руки, русифікувала пам'ять, історію, душу. Чорнороте царство більшовизму, некероване у злодіяннях, тріснуло. Воістину, носив вовк овечок — понесли вже й вовка.

АЛЕ ж скільки соків випито з народу! Крові безневинної пролито! В одній лише Вкраїні виморено голодом, вішальниками із Чека десятки мільйонів душ! Уява людська мутніє, вона не годна осягти розгулу кривавої бойні.

Нині схиляється до того, що випливаємо на свою національну бистрину. На руїнах імперії, «на обломках самовластья» проклюнуються паростки життя. Творяться нові держави, і кожна проголошує, що житиме з країнами колишнього Союзу у добросусідстві. А зовсім недавно дзвонили у дзвони, що всі народи, на чолі із старшим, — брати. Що в заповідній зоні більшовизму витворено нову спільноту — «радянський народ». Зате тепер кожна республіка трубить на весь світ: мене пограбували! Хто? Брати-сусіди, запопадливі інтернаціоналісти.

Спинаються на ноги держави. Так усе просто, ніби на ясні зорі дивитись. А дудки! З'ясовується, вони не годні думати вільно, не здатні одноосібно обробляти власний город. Мусить бути вища сила, котра б... гуртувала їх і вказувала шлях до омріяного майбуття.

Хто се має бути? «Росія, — читаємо в центральній пресі, — схоже, схиляється до того, що цією віссю повинна стати найсильніша і найбільша республіка, тобто вона сама. Але те, що очевидно для росіян, не влаштовує інші договірні сторони. Вони вбачають у цім спробу воскресіння «старшого брата», зі всіма добре відомими наслідками».

Уже заявлено, ніби Росія стане спадкоємницею добра, прибробленого колишнім СРСР. А що чинити іншим республікам? Знову простягати жебрацьку руку попід мурами Москви, знову штовхатися в черзі бідних родичів? Стривайте, може, ті злидарі з національних окраїн нічого не постаралися в спільну казну? Погляньмо, як поповнювався союзний бюджет. Щороку Росія вносила до державної скарбниці 120 мільярдів карбованців, а Україна (2,8 відсотка території імперії) покірно, ніби овечка, клала в казну 100 мільярдів. То як бути з нажитим при розлученні?

Боже праведний, чому ми такі бездольні! На нас знову клепають вісь, навколо якої прирікають крутитися. Це ж так шкідливо — крутитися! Паморочиться голова, світ вислизає з-під ніг, пливе земля і стовпи верстові, зливаються воєдино границі і межі. У колоніальній круговерті пропадають орієнтири і національна самосвідомість. Життя робиться прісним, підневільна людина, в якої вихолощена ідея незалежності, стає просто воловою силою.

По ниві життя, — під'яремного, закрученого віссю люду, — ходять косарі, наслані з держави, яка тримає вісь у руках, і косять до нестями. Стинають косами самостійність народу, його гонор, поступ, заповітні мрії, що виношувалися для національного поступу, зайдами-чоботищами витоптують незалежність, викошують їдучими косами устремління до волі.

І це тоді, коли в світі ніхто й ніде не крутиться. То протиприродно людській суті. Люди просто живуть, орють землю, кують залізо, власний добробут кують. А ми! Крутячись до отупіння навколо великодержавної союзної осі, докрутилися до ходіння з торбами по світу, до ганьби всесвітньої. За три чверті віку більшовизму народи впевнилися, що їх обманом та облудою, репресивними злодіяннями карателів із Чека — запроторено у рабство. Тепер же ладнується шовіністична вісь (замість союзного ярма).

Здалеку доноситься посвистування ідеологічного батога, чується роздратований окрик. Російський демократ Микола Шмельов, котрий своїми публікаціями вніс лепту в розхитування підмурку Системи, несподівано переходить до затаємних погроз, накликаючи біду на голови народів:

«Але якщо для Росії такий розпад (економічних зв'язків) буде трагедією, то для всіх інших республік він означатиме просто смерть, до того ж, дуже скоро. І які є підстави вважати, що ослабована, ображена Росія буде й надалі штучно підтримувати на плаву чужі держави?

Якщо хтось не хоче приєднатися до економічного договору, не хоче брати на себе ніяких твердих зобов'язань — завтра ж! Розбирайтеся там між собою як-небудь самі. І нарікайте потім теж тільки на себе. А Росія не може і не буде чекати».

Скільки моторошних страхів, скільки непоштивості до недавніх іще «народів-братів»! Що й Росія утримує цих нахлібників на своїм горбу, що вони приречені на негайну загибель без старшого брата, що російський поїзд не стане чекати пасажирів-націоналів, які безвольно тупцюють на периферійних полустанках, вагаючись чи боячись чіплятися за поручні вагона, котрий везе назад — у центр. Везе вперто, безоглядно, ніби на висилку.

Демократ Шмельов — це вам не муж на царськім троні. Він лише економіст! Ого, наплачуться ті налякані, обережні чи неповороткі пасажири з національних перонів, яких знову залишуть у забиті людом купе імперського ешелону.

Втім, Шмельов добре знає, що зв'язків ніхто й не збирається рвати. Та ж Україна укладає взаємовигідні угоди зі всіма колишніми республіками. Ми не цураємося людей і вони не забувають Україну. Нащо вже Прем'єр В. Фокін, палкий прихильник прийняття економічного Договору, і він переконаний, що «...сам Договір не має принципового характеру — на відміну від двосторонніх угод між республіками колишнього СРСР, які передбачають наявність міцних горизонтальних зв'язків».

Такий підкоп під національні суверенітети ведеться з російських демократичних форпостів. А з другого боку нагнітається атака центру. Михайло Горбачов, оговтавшись після Форосу, після наглої облоги, що її вчинили вірні сподвижники по партії, не вдаючись до випробуваної словесної завірюхи, не ховаючись ні за чию личину, — вперто затягував відспівану пісню: крім економічної угоди повинна бути й політична.

Саме такий документ, освячений політикою, і було покладено на стіл у Москві 18 жовтня. Костянтин Масик, Перший віце-прем'єр Кабінету міністрів України, заявив: «Запропонований варіант за гучними словами на економічні теми передбачає вирішення суто політичних питань. Зокрема, створення єдиної системи управління, єдиної кредитно-фінансової системи і спільної грошової одиниці, центральний розподіл...».

Нас заганяють знову в клітку, з якої ми вирвалися.

Вельми цікаві спостереження Андрія Зубкова, доктора історичних наук. Він переконаний, що хилиться в нас до авторитарного правління. Правда, якщо і запанує такий режим у Москві, він не зупинить процесу державного розпаду. «Проте ідеологам національної незалежності не варто тішити себе мріями. Самостійність їх держав, боюсь, не буде надто тривалою. Так, інонаціональна периферія щоразу починає у нас розбігатися при послабленні центру. Але центр слабне на якийсь час, доки не вирішить своїх власних проблем».

Ось тут спливли на думку матеріали допиту вождів «ДКНС», передруковані з журналу «Шпігель». Достославний маршал Язов так відповідає слідчому:

«Наш економічний механізм повністю зносився. А країна опинилася на грані розпаду. 20 серпня повинен бути підписаний Союзний договір... Особисто мені і багатьом іншим товаришам, з якими я бесідував, стало раптом зрозуміло, що на нас невмолимо насувається розпад Союзу. Всі виступили за Союз Радянських Соціалістичних Республік, і раптом надходить проект Союзного договору, в якому йде мова про суверенні держави!».

Он звідки проросло коріння заколоту! Маршали, осипані зорями, тими зорями, що блищать від поту народного, заглавні кадебісти, нацьковані на людей, верховники з осатанілого цека, міліцейські міністри з пугою в руках, — всі пеклися про одне: зберегти тюрму народів — «Союз нерушимий». Усім добре відомо, куди довели їх імперські амбіції. Достойники з «ДКНС» опинилися в слідчих ізоляторах.

А за що воюють нинішні вожді центру? За єдину систему управління, за єдиний для всієї імперії налигач. Вони горою стоять за Союз! Чи не правда, яка зворушлива гармонія думок із «гекачепістами», яке «аркодумне перевисання» великодержавних ідей! Диво дивне, але ніхто не присікає і не засуджує вождів.

Нарешті, наступ на національний суверенітет ведеться ще й з третього боку. Шаленими темпами твориться міф, немовби ми самі не виживемо. Отже, споконвічна дилема: міфи чи реальність? А справді, що чекає нашу кучеряву, нашу вишневу Вкраїну, так безпощадно обкурену чорнобильським чадом?

Увесь світ знає: обкрадали нас і обдирали так, як поліщуки колись в'язи чухрали на лапті. Нищили, морили, корчували, висилали туди, де козам роги утинають. Очима своїх дітей знедолена Вкраїна бачиться нещасною матір'ю, розіп'ятою на хресті більшовизму. Дорогою ціною заплатила вона за щасливе перебування «в сім'ї братніх народів». Центр виснажив і опустошив наші підземні надра. В Україні розорано 83 відсотки земель (у США тільки 25!), що може призвести до національної катастрофи. Розорано плугом до самих берегів, залізні лемеші воду черкають, а від того замулено джерела, вбито по живому тисячі річок. Чотири п'ятих водних ресурсів забруднено радіацією.

Так вистоїть Україна чи знову в рабство запродасться? Теорія національного виживання залишається однозначною для всіх народів. Кажучи словами Чехова: «Російська таблиця множення не відрізняється від таблички множення інших народів». Коли держава має свій власний хліб і не заглядає в чужі руки, добуває залізну руду, щоб годувати мартени і домни, — вона міцно тримається на ногах. Скажемо більше: така країна зобов'язана називатися процвітаючою у світі.

Саме з цієї дзвіниці погляньмо на недавно ще колоніальну республіку. Вкраїна тримає в руках сорок відсотків світового чорнозему! Те незнищенне благодатне багатство, якому ціни нема. Предмет споконвічних зазіхань і першопричина безлічі загарбницьких походів на Вкраїну. А взагалі це могло б стати темою глибоких історичних досліджень: «Війна за чорноземи», «Кров і чорноземи».

От тільки б самим орати неозору ниву, обсівати і збирати врожай у свою комору. А не вимітати із власних засіків в осоружні та ненажерні імперські гамазеї, ім'я яким «Заготзерно», союзні фонди. Минуть віки, одшумлять ідеологічні дзвони. А в пам'яті народній ці здирницькі контори зостануться символом розбою більшовицької орди.

Аби лиш нашим зостався хліб! Вистачило б для себе, повезти на ринок до сусідів і в Європу, вділити на допомогу безхлібному людові. Боже праведний, у нашім народі стільки незайнятої доброти, море неокраєє милостивого і людяного! Того задушевного й сокровенного щему, не вибитого ні повальним голодомором, ні застарілою сивою неволею — сирітством отим національним.

От тільки б визволитися від обіймів важкого і такого затяжного дурману, що затуманив нам голови. Од безпробудного чаду, навіяного Системою, нібито жити багато і щасливо нам дано лише в соціалістичному ярмі.

Нам конче треба духовно наснажитись і возвеличитися, розкріпоститися, вдихнути вольного вітру на повні груди, щоб стати справді вільними людьми. Подивитися на себе збоку, на світ роззирнутися, зважити і вивірити свою ходу. Щоб уже ніколи не дати пошити себе в дурні, не повірити лозунгам: «Мир — народам, земля — селянам...» — якими облесливими вони не були б.

Так чи вистоїть Україна, в національні шати одягаючись? Стаючи на прю із своїм безталанням, спрагло гребучи до берега державного.

Та Україна, яка вирвалася на перше місце в Європі у видобутку залізної руди, виплавці сталі, чавуну, виробництву тракторів, мінеральних добрив. А ще: зосередила 1500 підприємств оборонного напряму, зв'язку, машинобудування.

Задумаймося над міфами про нашу неспроможність ходити своїми ногами по рідній землі. Поміркуємо над недолугими баєчками, що творяться недобрими людьми із каламутними очима. Жалісливий демократ із Росії М. Шмельов передрікає нам скору та неминучу погибель. А тим часом... Україна посідає друге-третє місце в світі по зерну і перше — по цукру. Виробляє од союзного рівня 21,2 відсотка м'яса, 22 — ковбаси, 25,4 — масла і 33,2 — олії. Словом, як у пісні козацькій співається: ворон кряче в степу на могилі — а життя йде.

А чи й справді помремо отак нагло й безпритульно? При харчах, при повній пам'яті, при майже половині світового чорноземного клину, при добробуті, що його мусимо сотворити. Маючи такий роботящий, тямковитий і непитущий нарід... І — що воно за мара, — оті закони економічні, відомі одному Шмельову, — яка загрожує загнати люд у домовину?

Боже всеправедний і дальнозорий, нам би на ноги звестися! Розігнути спину од рабства, підневільний дух од себе відмести. Як ото молода пташка, на крило зіп'ястися. Самостійно і розкуто опертись у світі. Звісно, не городячи глухий тин од сусідів та заморських держав. Та збудувати мир і злагоду у рідній стороні. Щоб не було в нас чужих і своїх, малих і великих народів, верховних і підлеглих, щоб ніхто не поганяв нікого, щоби кожен в Україні плекав своє і вишивав узори національні на рідній йому рушникові.

А тоді, як казали наші прадіди, дай нам боже в ліву і праву руку! Перелоги підіймемо, гаї та діброви розів'ємо, щоб щебетом пташиним гриміли, джерела очистимо і бур'яни виполемо і хату поставимо вікнами до сонця. Щоб красувалася вона весела та заможна на славу і добро. І щоби світ бачив нашу мирну білу-білу хату.

Пощади нас, доле! Змилостився над нами. Не запакуй нас у нове Союзне рабство.

Степан КОЛЕСНИК.

КАРПАТСЬКИЙ ВАРІАНТ

МІСЦЕВІ РАДИ І ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА

— Пане Богдане, розмови про земельну реформу в Україні ведуться вже давно. Та сьогодні, на жаль, це тільки розмови. Якісь реальні зрушення в цьому напрямі відбулися в кількох областях...

— У нас все почалося з поділу обов'язків. Ще торік, коли законодавство було дещо іншим, ми не чекали і не церемонилися — взяли під контроль обласної Ради земельні відводи. Хоча облвиконком теж був не проти займатися цими питаннями, та вирішили, що виконком займатиметься поточними проблемами, а земля — питання стратегічне.

Торік ми змусили колгоспи віддати 46 тисяч гектарів ріллі і близько 80 тисяч гектарів пасовищ. Ріллю колгоспи справді віддали свою, а от пасовища були ті, якими люди давно користувалися. Ми їх тільки формально закріпили, а отже, позбавили колгоспи влади над землею і, відповідно, над людьми.

По-друге, ми скористалися зміною земельного законодавства і зробили величезний земельний запас. Звичайно, є нарікання з боку окремих голів колгоспів, жаліються на невизначеність, кажуть: «Не будесіяти, бо в нас сівозміна розрахована на п'ять — сім років, а ви даєте землю на рік чи на два». Але в Коломийському районі, де сильні колгоспи, ніхто не питає, на скільки дали землю, а сміливо її беруть, створюють акціонерні товариства чи спілки...

— Ще одним кроком реформи стало створення Управління земельних ресурсів та природокористування області...

— Сьогодні за нашим зразком щось подібне намагаються зробити на Закарпатті і в Тернопільській області. Суть у тому, щоб не дати розділити землю із суто споживацьких

Актуальне інтерв'ю

ІЗ ДОСЬЄ «ГОЛОСУ УКРАЇНИ»:

Богдан МЕЛІНИШИН, заступник голови Івано-Франківської обласної Ради народних депутатів. В його компетенції питання земельної реформи та аграрної політики.

За фахом інженер-електронник. Закінчив Івано-Франківський інститут нафти і газу, а згодом — аспірантуру цього ж інституту. Одружений, має двоє дітей.

інтересів. Адже, скажімо, архітектура розглядає землю як майданчик під будівництво; шахтоуправління — як місце, де можна продовбати дірку і щось звідти видобути; управління сільського господарства — як майданчик для виробництва продуктів. Але ж все це треба розглядати тільки в комплексі. І розв'язати вузол можна тільки на основі такого управління.

— Але таке управління не всім подобається. Скажімо, останні рішення Івано-Франківської Ради щодо використання лісових ресурсів області викликали суперечки на всіх рівнях. Ви зачепили інтереси багатьох організацій та підприємств...

— Перш за все це боротьба політична, тому що ми позбавляємо людей влади. Дуже хотілося не перетворювати це в боротьбу міністерств. Ми хочемо звести управління лісовим господарством в одні руки, і, думаю, що це нам вдасться.

У той же час я категорично проти існування військових лісгоспів і дуже скептично дивлюся на колгоспні лісгоспи. І якщо останні були посаджені на мілину штучно, як і самі колгоспи, то військові лісгоспи — це взагалі парадокс! Це та збанкрутіла форма господарства, яка привела нас до нерентабельності.

— До речі, про боротьбу. Опір земельній реформі — це сьогодні факт.

— Справді, виконком на всі наші пропозиції майже не зреагував. Але починалося все на рівні міністрів, бо Міністерство сільського господарства чи агропром завжди підминали під себе будь-яку спробу земельної реформи. Щось подібне відбувається і тепер.

Є спроби скомпрометувати реформу на рівні районів. Як може бути вигідним земельний відділ, якщо він, скажімо, у Богородчанському районі знайшов, що у шести колгоспах є прихована земля — від 30 до 70 гектарів. Для прикладу, 100 гектарів льону ще за старими цінами давали півтора мільйона карбованців прибутку. І якщо голова колгоспу має близько мільйона карбованців ніде не облікованих грошей, то це і є реальна злада.

— Пане Богдане, ваше ставлення до колгоспно-радгоспної системи не залишає сумнівів. Які ж, на вашу думку, перспективи розвитку сільського господарства України?

— Якщо б нам вдалося ліквідувати колгоспи (якими вони є на сьогодні), тільки ж без великих соціальних зривів і «більшовицьких» випадів, звичайно, то лишень заради цього варто було б працювати. Що ж стосується нових форм господарювання, повинні бути і фермери, і кооперативні господарства, і, з точки зору здорового глузду, можуть існувати колективні господарства, але певних розмірів і спрямованості.

— А якщо подивитися на ці процеси на конкретному прикладі Івано-Франківської області?..

— Щодо нашої області, моя точка зору дещо відрізняється від позицій наших аграрників. Я не розумію, чому не використати Карпатську зону як рекреаційну і зробити Карпати легенями України? А на тих землях, які ми розорюємо, вирощувати суперееліту, насінневі сорти, продаючи їх навіть за кордон. Стартова база для цього вже є. Ми можемо створити конкуренцію державній системі сортодільниць.

До того ж, якщо б налагодити в області виробництво біоактивних, високовітамінізованих речовин, то в поєднанні з карпатською природою можна творити чудеса в медицині. Іншого виходу в нас немає.

Юрій НЕСТЕРЯК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

ОБЩИННА КОЗА

В Полтаві відбулася республіканська науково-практична конференція — «Відродження українського села в умовах незалежності». Найцікавішим на конференції, на нашу думку, був виступ секретаря Української селянської демократичної партії Віктора Присяжнюка, який подаємо у скороченому вигляді.

Протягом останніх років із земель України стерто понад 2700 сільських поселень. І цей процес набирає обертів. Тому перед тим, як щось розпочинати відроджувати, село насамперед треба порятувати.

Ось у Шишацькому районі сімдесят сім населених пунктів, одинадцять сільрад, селищна Рада і п'ятнадцять колгоспів. Вдумайтеся в цю розкладку. Бо майже те саме маємо по всій республіці. Нині на Полтавщині кажуть: сільрада колгоспу такого-то. Або: доочірнє село сільради такої-то... Нісенітниця. Але логічна. Бо такою є практика.

Більше того, вона закріплена законодавчо. Рік тому українські парламентарії схвалили «Закон про місцеві Ради і місцеве самоврядування». І визначили ним базові рівні місцевого самоврядування. На їхню думку, це місто, селище і сільрада. Все ніби передбачили, а село «загубили». Випало село разом із сільським людом з поля зору народних депутатів. Хоч і сліпцеві, мабуть, видно, що будь-якому селу насамперед потрібен юридичний статус в особі органу його самоврядування. Байдуже, чи то буде сільрада, чи муніципалітет, чи навіть староста або війт, якщо йдеться про західний регіон. Але вкрай треба дати селу статус юридичної особи, відкрити на ім'я кожного рахунок у банку, гарантувати йому бодай мінімальну матеріальну базу. Уже цього досить, щоб загальмувати штучно спровоковані процеси його вимирання.

Створили в республіці фонд «Мале село». А які результати? Надіємося тепер на милостиню від держави, міста... Та зрозумійте нарешті: ніхто селу не допомагав і допомагати не буде! Ніхто не відродить його і не відбудує, окрім самих селян. Земельне реформування — процес надзвичайно складний і суперечливий. І не варто вплутувати в цю справу місто, нацьковувати городян на селян і навпаки. У містах є що приватизувати, вистачить для всіх на багато років. Там і земля, до речі, також є. А сільськогосподарські угіддя за межами міст — це блок проблем, який бажано розглядати окремо.

Цілком поділяю погляди голови Комісії Верховної Ради з питань соціального розвитку села Василя Сухого, який пропонує із частини орних земель, на яких нині господарюють колгоспи і радгоспи, утворити державний земельний фонд, щоб без зайвих бюрократичних перешкод виділяти землі для фермерських та селянських господарств, їхніх кооперативів, а також під колективні сади, городи, дачі... Словом, для нових типів господарств, у тому числі і для організованих міськими жителями. Але 10 відсотків земель для таких цілей замало.

Щодо общинної власності. Дехто сьогодні навіть соромиться слова «община». Але ж повинна сільська бабуся десь козу випасати чи ні? Крім того саме сільські дідусі й бабусі повинні згодом стати власниками значної частини земель, яку за своє важке трудове життя заробили. А хто ті землі у них орендуватиме: колгосп чи фермери — то вже питання третє. Другим, до речі, є те, що основні ренти та орендні платежі за землю мають надходити до бюджетів конкретних сіл.

Не менш вагомим є питання приватизації об'єктів торгівлі. Відомо, що майже 70 відсотків роздрібного товарообороту держави — це виручка від продукції агропромислового комплексу. При тому, що населення країни досі напівголодне. Отже, логічно було б зарезервувати бодай третину магазинів, баз, кафе, їдалень, ресторанів державної і так званої кооперативної торгівлі для того, щоб згодом передати такі у власність фермерам, їхнім об'єднанням, сільгоспкооперативам, приватним підприємствам переробних галузей та іншим. Господар свої товари не гноїтиме, а за відповідних умов звершуватиме на них ціни, бо житиме передусім від реалізації виробленого. Значну частину об'єктів теперішньої горе-торгівлі слід зарезервувати і за колгоспами та радгоспами, які незабаром також будуть реформовані.

Часто, правда, можна почути таке: колгоспам і радгоспам, мовляв, не потрібні ні земельна, ні будь-які інші реформи. Але реалії ринкових відносин вимагатимуть свого. Тому, по суті, всі традиційні нині господарства будуть реформовані. Хто цю об'єктивність раніше зрозуміє, як слід до цього підготується, той виживе і буде потім, як кажуть, на коні...

Записав
Юрій ЛЕМКО.

Бюрократичний всеобуч

ЯКБИ ЗНАЛИ...

На санітарку Надію Махонько з Плисок та кухаря Валентину Гірченко з Шаповалівки, як запевняють деякі службові особи Борзнянського району, найшло затьмарення—знялися з насиджених місць, розрахувалися на роботі і терміново поїхали навчатися на курси землевпорядників при Прилуцькому гідромеліоративному технікумі.

Н. Махонько після навчання навіть щодня почала приходити на роботу у Плисківську сільську Раду і готувати відповідні земельні документи про селянські господарства. Та коли дійшло до зарплати, у бухгалтерії заокруглили очі:

— А ви у нас у штаті не працюєте.

Н. Махонько та В. Гірченко, яка потрапила у подібну ситуацію, намагалися запевнити, що ніякої штатної одиниці землевпорядника у бюджетах як сільради, так і району не передбачено. Жінки кинулись у район: не з'їхали ж вони з глузду! Адже майже по всій області при сільрадах почали працювати землевпорядники. У прокуратурі та райвиконкомі їх заспокоїли: на щастя, вони сповна розуму. Тільки... перший заступник голови райвиконкому М. Лоза запропонував землевпорядникам - дебютантам звернутися до суду. Мовляв, живемо у правовій державі, нехай він і встановить, яким чином жінки знялися з насиджених місць і тепер стали безробітними. Шість місяців без зарплати і роботи ходили Н. Махонько та В. Гірченко по інстанціях, як по зачарованому колу. Лише днями їм, першим сільським землевпорядникам району, вдалося довести, що потьмарилося в голові багатьом службовим особам району.

— Мені в останні дні листопада виплачено матеріальну допомогу в сумі 600 карбованців, — сказала Н. Махонько.—А хто оплатить те злощасне відрядження у Прилуки? Я не отримала ніякої компенсації за двох дітей і нині вишу з ласки наших бюрократів у повітрі.

Як пояснив мені згадуваний вище М. Лоза, у безробітті жінок винні в першу чергу голови сільрад, які не попередили їх про те, що спочатку ця робота буде за сумісництвом.

— Людей прийняли на роботу з грубим порушенням трудового законодавства, — зауважив начальник обласного відділу землекористування, землеустрою і охорони ґрунтів О. Мусієнко. — Але якщо вже й трапилось таке, то ж помилку можна було вчасно виправить, знайти все-таки кошти для оплати їх праці. Адже їхали вони у Прилуки не з особистої примхи, а за вказівкою райвиконкому, відрядженням-направленням сільрад.

А тим часом кількамісячний бюрократичний марафон триває. Що чекає жінок далі? Важко сказати. Адже новий Земельний кодекс тут теж, по суті, безробітний.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігівська область.

Експрес-новини

Прем'єр-міністр Японії Міядзава заявив, що його уряд може визнати уряд Росії на засіданні Кабінету міністрів, яке має відбутися сьогодні. Оскільки Росія фактично є наступницею СРСР, який припинив своє існування, немає необхідності знову визнавати її як державу і досить визнання її уряду, вважає японський прем'єр-міністр.

* * *

Китай готовий підтримувати і розвивати відносини дружби і співробітництва з республіками колишнього Союзу на основі принципів мирного співіснування, заявив представник МЗС КНР. Китайський уряд, говориться у повідомленні, відповідно до принципу невтручання у внутрішні справи інших країн, поважає вибір, зроблений народами цих республік.

* * *

Несподіване для багатьох обрання сина президента КНДР Кім Ір Сена — 49-річного секретаря ЦК Трудової партії Кореї Кім Чен Іра верховним головнокомандуючим збройними силами країни зміцнило його позиції як офіційного наступника, однак зовсім не означає, що батько втрачає реальну владу. До такого висновку прийшли у МЗС Японії, де уважно стежать за становищем у сусідній країні.

* * *

В Алжирі розпочалися перші багатопартійні парламентські вибори. Очікується, що офіційний ісламський Фронт національного визволення набере значну кількість голосів. Ця партія виступає за введення в Алжирі мусульманського законодавства.

А як у них?

ПАРТІЯ — НЕ УКАЗ!

У Фінляндії немає закону, який би зобов'язував президента бути безпартійним. Однак за існуючими тут традиціями всі президенти країни з моменту одержання Суомі незалежності були безпартійними.

Якоїсь особливої церемонії по здачі партбілету тут немає. Президент просто офіційно повідомляє партію (якщо він був до виборів її членом) про свій вихід з її рядів. Деякі місцеві політичні діячі вважають, що цей крок має до деякої міри формальний характер, оскільки і після цього зберігаються особливі відносини між головою держави та «його партією». Проте більшість фінських політиків вважає, що цей феномен внутрішньополітичного життя Фінляндії належить уже історії. У всякому разі нинішній президент країни Мауно Койвісто, обраний від соціал-демократичної партії Фінляндії, підкреслено демонструє свою рівну віддаленість від інтересів діючих у Суомі політичних організацій.

Досить демократичним є фінське законодавство і щодо самих політичних партій країни. Прийнятий у 1969 році закон так і називається: про партії. Створити її може будь-яка ініціативна група, яка збере п'ять тисяч підписів на підтримку (до того ж не обов'язково від передбачуваних її членів) і подасть статут та програму нової організації. Якщо після цього вона зуміє провести на найближчих парламентських виборах своїх представників у вищий законодавчий орган країни, то до наступних виборів одержуватиме фінансову підтримку від держави: приблизно по 370 тисяч фінських марок (близько 100 тисяч доларів) за кожне депутатське місце.

Більшість фінських партій має добре розвинену структуру, побудовану за територіальним принципом: на рівні губернії та округи. Що стосується партосередків на підприємствах чи в установах, то якихось прямих заборон законодавчого характеру немає. Разом з тим практично всі власники підприємств забороняють їхню діяльність на своїй території під час роботи. Це ж стосується і установ. Але навіть там, де існують парторганізації, їх функціонування значно відрізняється від звичної для нас схеми. Відомо, наприклад, що в 60—70-ті роки на деяких заводах і будівельних майданчиках існувала розгалужена мережа партосередків компартії Фінляндії. Однак і збори, і вся поточна робота відбувалася тільки у вільний час і за межами підприємств.

Єдиний виняток із загального правила має армія, де офіційно заборонено функціонування політичних партій. Офіцер чи генерал збройних сил Фінляндії не може обиратися у парламент. Щодо рядового складу, то тут питання до кінця не відрегульоване.

У даному разі цікавим може видатися випадок з відомим у Фінляндії політиком Ульфом Сундквістом. Ставши у 70-х роках у віці 27 років наймолодшим міністром країни, він був призваний до армії — до цього у нього були законні відстрочки. Це породило хвилю дискусій у парламенті й пресі. Чи повинен рядовий одержувати зарплату міністра і депутата парламенту? Чи може він бути присутнім на засіданнях останнього? Як повинен його називати командир — пане міністр чи рядовий такий-то? Відслуживши строк — у Фінляндії він становить кілька місяців, — міністр і народний депутат повернувся до своїх обов'язків. Проте, будучи солдатом, він їх не виконував.

Олександр КОДИНЦЕВ,
Рудольф ХІЛТУНЕН.

Хельсінкі.

Наш прес-клуб

Корпорація «Коморі», яка випускає обладнання для друку банкнот для міністерства фінансів, одержала замовлення на дві друкувальні машини Радянському Союзові.

Радянські власті планують модернізувати технологію випуску банкнот, враховуючи намір республік випускати власні грошові знаки.

Це буде перше постачання продукції «Коморі» за кордон.

«Майніті дейлі ньюс»
(Японія).

* * *

Представники турецьких ділових кіл та уряду закликають американських посадових осіб розглядати Туреччину в новій стратегічній ролі торгового партнера радянських республік. «Туреччину завжди розглядали як геополітичну базу з військової точки зору. Нині з'явилися підстави розглядати цю досить економічно розвинуту і стабільну країну, яка розташована між колишніми республіками СРСР, Балканами та Близьким Сходом як базу для комерційних операцій»,— заявив голова Турецько-американської ділової ради.

Події останнього часу в колишньому Радянському Союзі сприяли переорієнтації в турецько-радянській торгівлі на республіки.

Найбільше виграла турецька текстильна промисловість, і підприємці виявляють готовність брати участь у створенні спільних підприємств у цій галузі.

«Джорнел оф коммерс»
(США).

* * *

Уряд Індії вживає заходів для задоволення найважливіших потреб країни в галузі оборони, орієнтуючись на інші джерела за кордоном і на власне виробництво військової техніки, а також враховуючи політичні й економічні зміни в колишньому Радянському Союзі, які можуть негативно позначитися на двосторонніх угодах у цій галузі співробітництва.

«Файненшл експресс»
(Індія).

* * *

Згідно з новим обмінним курсом карбованця середня заробітна плата в СРСР дорівнює п'яти доларам на місяць, у той час як навіть в одній з найбідніших східноєвропейських країн — Румунії — вона дорівнює 60 доларам. Якщо радянський педагог обміняє свою місячну зарплату на західну валюту і приїде до Великобританії, то не зможе купити навіть квитка для поїздки в метро від аеропорту Хітроу до центру Лондона.

«Індепендент»
(Великобританія).

* * *

За останні роки в СРСР з'явилась велика кількість «помітних» політиків. Вони освічені, культурні, ясно розуміють обстановку. Залишається поставити собі запитання: чому ж, незважаючи на це, країна перебуває в стані такого розвалу?

«Журналь дю діманш»
(Франція).

* * *

Кампанія ідейно-політичного виховання в дусі вірності компартії та соціалізму охопила всю китайську армію. 92 відсотки армійських кадрових працівників регулярно відвідують політзаняття. В умовах змін на міжнародній арені та всередині країни необхідно, щоб збройні сили залишалися вірними курсу КПК, чітко з'ясовували для себе, що для Китаю неприйнятні багатопартійна система, політичний плюралізм, департизація армії. Світовому соціалізму завдано серйозного удару, але це не може порушити історичної тенденції зміни капіталізму соціалізмом.

«Цзефанцзюнь бао»
(КНР).

Інформ-шоу

ІЛЛІЧ — «ВОЖДЬ» ТЕРОРИСТІВ

Секретаріат Інтерполу періодично публікує список 12 найнебезпечніших міжнародних злочинців. У нинішньому році серед них фігурують один з ватажків сицилійської мафії Греко Сальваторе, ізраїльський аферист, якого звинувачено у викраденні кількох мільйонів доларів, Іцхак Шварц, бельгійський вбивця-рецидивіст Жан-Марсель Лакруа.

Але терористом номер один оголошено венесуельця Ілліча Раміреса Санчеса. До речі, незвичне ім'я дав йому батько, який, захоплюючись колись соціалістичними ідеями, назвав трьох своїх синів Володимиром, Леніним та Іллічем.

Подейкують, що останній в молоді роки навчався в Університеті дружби народів імені П. Лумумби в Москві, звідки його виключили за «неуспішність і погану поведінку». Потім кілька разів побував у Лівії, де нібито «подружився» з екстремістами. Першою його справою став захват 11 міністрів країн — членів ОПЕК на нараді у Відні в 1975 році. Потім — ціла серія жахливих терактів.

Хоча Ілліча досі не схоплено, проте його пригоди стали основою багатьох кіносценаріїв та детективних романів.

ПИШІТЬ ЛИСТИ...

Знаєте, яке нині найбільше захоплення у жителів Південної Африки? Не розваги, не спорт, а... заочне навчання, яке тут називають «навчанням через листування». У заїжджих людей навіть складається враження, що «листується» майже вся країна: високооплачувані спеціалісти та домохазяйки, молоді й старі, посильні й управлінці, навіть в'язні тюрем, причому незалежно від расової належності.

Дехто з них вже має не одну «корочку».

А центром цієї навчальної системи є Університет Південної Африки (ЮНІСА), з якого студентам надсилають підручники і контрольні завдання (для їх перевірки і рекомендацій існує спеціальний штат з 3300 викладачів). За навчання треба платити, але вдесятеро менше, ніж у звичайних вузах. Курс на ступінь бакалавра розрахований на три роки, проте його можна проходити і протягом десяти: за неуспішність тут не виганяють. Є й спеціальні програми для магістрів і докторів наук.

Погляд

НОВИНКА ДЛЯ РОКЕРІВ

Вимоги часу нерідко приводять до того, що доводиться змінювати форми звичних речей. Взяти хоча б той же мотоцикл. Колись він нагадував важкий велосипед з двигуном. Нині ж, коли існують швидкісні траси, рівні, як скло, а двоколесні машини можуть набирати швидкість «далеко за 200», треба пристосовуватися вже до цього. От швейцарські дизайнери й розробили такий «болід» згідно з усіма законами аеродинаміки. Хоча мотоцикл він нагадує лише наявністю двох колес, проте, напевне, і така форма незабаром стане звичною.

Фото ТАРС.

ЦЕ БУЛА ВІЙНА

У країні професійної партійної роботи військова служба була любительською. А війна в сусідній країні називалась інтернаціональною допомогою.

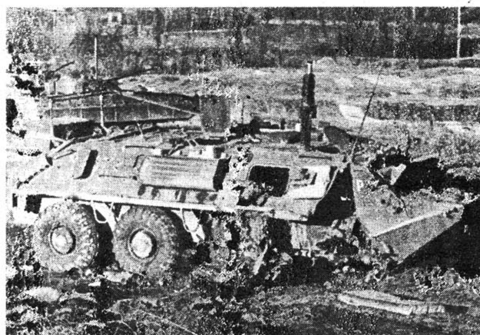
Дванадцять років — уже історія. 27 грудня 1979 року тихо, без міжнародних консультацій, старики, які керували однією шостою, прийняли рішення. Скільки їх там залишилося — чиїхось дітей, батьків! Цього ми до кінця ніколи не з'ясуємо. Офіційна статистика говорить: тринадцять з половиною тисяч. Ті, хто там був, статистиці не вірять. Бо убивали їхніх товаришів на очах.

Саланг. Политий кров'ю наших солдатів перевал. Рота Баграмського розвідувального батальйону, яка потрапила в засідку. Живими залишилися тільки двоє...

Ці знімки у 1983—1985 роках зробив нинішній співробітник нашої газети, а тоді — фотоаматор-початківець. Це не мистецтво — це історія. І називалося це страшним коротким словом — Афган...

Фото Ігоря ТИМЧИШИНА.

Гонорар за матеріали переводиться у Фонд ветеранів війни в Афганістані.

КОРОТКО

Свій шлях розвитку незалежна республіка Узбекистан уже визначила. Зразком для наслідування стане Туреччина, ті економічні реформи, які здійснює її керівництво протягом останніх десяти років. Таку заяву зробив узбецький президент Карімов після офіційного візиту до цієї азіатської країни.

* * *

Грошова реформа в Естонії відбудеться, ймовірно, у першій половині 1992 року, повідомив у Таллінні президент естонського банку Каллас. На його думку, в разі здійснення реформи на нинішній стадії економічної кризи національна валюта — крона — зазнала б такої ж інфляції як і карбованець.

* * *

Великомасштабну акцію з метою скорочення апарату державних структур розпочато в Таджикистані. Першим активно підключився до неї президент Набієв, наказавши скоротити власний апарат на 40 відсотків.

* * *

Невдовзі й Киргизія матиме республіканську гвардію. В указі, який підписав Аскар Акаєв, сказано, що частини гвардії створюються «відповідно до Декларації про державну незалежність Республіки Киргизстан» і що їх метою є «гарантування безпеки республіки як суверенної держави».

* * *

Пакет указів щодо частин Радянської Армії, розташованих на території Вірменії, видав президент Тер-Петросян. На відміну від інших республік Закавказзя він не призначив себе їх головнокомандуючим і не оголосив про націоналізацію зброї й техніки. Навпаки, виконавча влада Вірменії тісно співпрацюватиме з військовими командирами. Спеціальні уповноважені від уряду вирішуватимуть питання матеріально-технічного забезпечення частин, відповідатимуть за соціальну захищеність військовослужбовців та за охорону армійського майна.

* * *

Голова Верховної Ради Бєларусі Шушкевич відмовився від державного особняка із сауною, кінозалом і більярдною. Він вирішив проводити рідкі години відпочинку на невеликій дачі, яку збудував власними руками, ще працюючи в Білоруському університеті.

* * *

Близько 200—220 тисяч безробітних, тобто 8—10 відсотків усієї кількості працездатних, налічуватиметься у Литві наприкінці 1992 року. Приблизно 150 тисячам з них доведеться виплачувати допомогу у зв'язку з безробіттям. Про це повідомило представників бірж праці литовське міністерство соціального забезпечення.

Панорама

«САЮДІС» СТАВИТЬ НА ПРЕЗИДЕНТА

Пізно ввечері в неділю закінчилась друга половина роботи з'їзду «Саюдісу». А почалася вона молитвою й доволі войовничою промовою депутата литовської Верховної Ради ксьондза Сварінскаса. Парламентарій стверджував, що в Литві нібито немає хорошої молоді, школи та церкви не виконують покладених на них обов'язків, а троянським конем незалежної держави стали порнографія й відеосалони.

Після такої своєрідної «розминки» почалися виступи представників районних організацій руху. Саме цієї інформації бракувало в перші два дні з'їзду. Делегати з глибинки заповзятливо критикували бездіяльні районні Ради, до яких, мовляв, просочилася колишня номенклатура й гальмує реформи. Всі промовці дружно сходилися на думці, що в таких умовах єдиний порятунок для Литви у зміцненні виконавчої влади. Тобто треба обрати президента. Його кандидатура ні в кого з делегатів не викликала сумніву. «Литва знає ім'я президента,— вигукували вони.— Це Вітаутас Ландсбергіс».

Вдруге виступив на з'їзді й сам Ландсбергіс, до речі, почесний голова «Саюдісу». Він окреслив головні напрями діяльності майбутнього президента. Нинішній Голова Верховної Ради вважає, що президент сприяв би вирішенню багатьох питань, які через політичні суперечки не вирішує парламент. Идеться, зокрема, про впорядкування податкової системи, озброєння службовців Міністерства охорони краю тощо.

По обіді обговорено й прийнято програму «Саюдісу», а також ряд резолюцій. Програма охоплює різні сфери життя і включає розділи: «Держава й політика», «Самоврядування», «Економіка», «Сільське господарство», «Правопорядок і правоохорона», екологічний розділ. Багато уваги приділено майбутній конституції та введенню в республіці інституту президентства. Вирішено також, що віднині «Саюдіс» стає організованою політичною силою, матиме фіксоване членство. Делегати відмежувалися як від лівих сил, так і від колишніх агентів та співробітників КДБ.

Наприкінці з'їзду виступив голова ради сейму «Саюдісу» Тумяліс. За його словами, завдання руху на майбутнє визначені. На черзі — радикальні й конструктивні дії.

Микола СТАНОВИЧ,
власний кореспондент «Голосу України».
Вільнюс.

Фотофакт

Союз помер. Пішов новий відлік часу. Але багато ознак на кшталт цих старих статуй поблизу Кремля ще нагадують про небіжчика. Можливо, невдовзі вони стануть музейними експонатами. А от тіні епохи тоталітаризму в музей не здаси. Постійно заявляють про себе новоявлені «оборонці та рятівники народу», які щомиті ладні заповнити порожнечу і по плечах довірливих вилізти на п'єдестал. Жириновські і алксніси нині влаштовують хрестові походи, залякують демократів помстою і прогнозують третю світову війну, якщо ми не підемо за ними. Але комун-шовіністи давно вже спізнилися на поїзд Історії, а вміст їх валіз на ринку ідей не вартий і шеляга...

НЕЗАПЛАНОВАНІ КАНІКУЛИ КИРГИЗЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

Схоже, що Киргизії доведеться стрибнути з нинішнього у XIX століття. Адже на черговій сесії Верховної Ради республіки вирішено завантажити місцеві підприємства виробництвом бричок, плугів та кінської упряжі.

Такий крок парламентарії змушені були зробити в скрутній економічній ситуації. Дедалі важче нині продовжувати виробництво старої техніки, зокрема для сільського господарства, не кажучи вже про освоєння нової. Це зумовлено хронічним недопостачанням комплектуючих з республік колишнього Союзу, а також здебільшого сировинним характером киргизької економіки.

Це лише один з аспектів загальної ситуації в республіці, яку на сесії визнають катастрофічною. Рівень національного доходу проти минулого року зменшиться на п'ять відсотків. Дефіцит державного бюджету нині перевищує шість мільярдів карбованців. Постала гостра проблема із постачанням ліками. Єдиний в Киргизії фармацевтичний завод виробляє всього три відсотки продукції, яку потребує республіка. Не кращий стан і з забезпеченням населення продовольством та товарами широкого вжитку. Тільки випуск горілки передбачено збільшити на 15 відсотків.

Але, опинившись перед горою невирішених проблем, киргизькі депутати знайшли вихід. Зіславшись на постійну відсутність на сесії президента Акаєва (то він в Ашхабаді, то він в Алма-Аті, а тепер завантажений роботою на «зовнішньому фронті» у Туреччині), вони вирішили оголосити... перерву. Сесія відновить свою роботу в другій половині січня. Ну, а на ній, як очікується, доведеться розглянути близько сорока важливих питань.

Євген ДЕНИСЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Бішкек.

Дайджест «Диена»

«НЕХАЙ КАРБОВАНЕЦЬ СПИТЬ У КАРТОННІЙ КОРОБЦІ»

У столиці Латвійської республіки, яка поки що входить у «зону карбованця», працюють пункти вільного обміну валюти. Тут намагаються обміняти карбованці люди, що приїздять з усього колишнього Радянського Союзу.

Відвідувачі обмінних пунктів не полюбляють себе афішувати, бо вони, за власним зізнанням, не «бідні на розум». Мовляв, прочитають ім'я в газеті та з'являться вночі, зізнається один із співбесідників. Але як тільки обіцянку про додержання таємниці одержано, співрозмовники розквітають і багатозначно шепочуть про свої валютні мріяння: «Якщо б я зміг обміняти карбованці на лати, накупив би чого завгодно, бо ясно: карбованець уже вмер». Інший настроєний скептично з цього приводу: «Уряд ніколи не дозволить міняти карбованці на лати один до одного. Краще поміняти дерев'яні карбованці на валюту. Тоді мої заощадження будуть захищені від будь-яких економічних колізій».

Група молоді зізнається, що сподівається «збити» капітал на різниці курсів валют у країнах Балтії. Валюту за дешевшим курсом закуповують у сусідів, а продають у Ризі. Як визнають експерти, це один із шляхів надходження валюти у величезних кількостях.

Останнім часом пункти обміну валют відкрито в деяких ресторанах і кав'ярнях. Так і здається, що це зроблено не випадково: в обіймах індустрії відпочинку знаходять втіху й заповзятливі бізнесмени.

Один з найвідвертіших співрозмовників, такий собі юнак, зізнався: «Ет, побував я у Польщі, продав товар, обміняв злоті на долари. А коли повернувся, вони так знадобилися: міняю по одному й витрачаю».

Один розумний перехожий, помітивши мої спроби розпитати декого щодо цього, підійшов і немов резюмував: «Не слухайте ви їх! Наметуть вам сім мішків гречаної вовни, а який сенс у цьому? Треба працювати, а не займатися брудними махінаціями. Таке заняття не гідне латиша». На що один з опонентів заперечив: «Працювали-працювали при соціалізмі, а який був сенс? Я не хочу спати в картонній коробці, коли прийде безробіття!»

Дзінтарс МЕДЕНІС.

РОЗДІЛЯТИ ВЛАДИ ТРЕБА РОЗУМНО

ПОГЛЯД НА СУДОВУ РЕФОРМУ В УКРАЇНІ

Розмов про розподіл форм влади сьогодні так багато, що справді важко повірити в те, нібито хтось знає, що ж саме треба робити, щоб в Україні, врешті-решт, з'явилися хоч контури правової держави. Щоб припинилися серед людей нарікання на беззаконня і сваволю, на безкарність чиновництва і відомств.

От про це й розмова з суддею Київського обласного народного суду Олександром Терлецьким та суддями Київського міського народного суду Лілією Григор'євою, Віктором Кривенком та Віктором Маринченком.

Може, й справді знадобиться нашим законодавцям те, що думають ті, хто застосовує прийняті ними закони.

Точка зору

О. ТЕРЛЕЦЬКИЙ: — У Декларації про державний суверенітет України наголошено на розподілі влад на законодавчу, виконавчу і судову. Але до судової влади руки так і не дійшли.

Ми чітко усвідомлюємо, що Закон про судову справу повинен відповідати Конституції. Ми вважали і вважаємо за необхідне звернути увагу депутатів на відсутність реальної судової влади, на прийняття виваженого закону. Щоб вони хоч дали соціальне замовлення на такий закон, який би давав суддям право працювати, не порушуючи закон.

Логічне запитання: мовляв, а як же ви працювали до цього, невже порушували закон? Відповідь теж проста і логічна: так, ми працювали, порушуючи закон. Всі 74 роки існування Радянської влади незалежність суду була декларативною. На жаль, і сьогоднішні розмови про правову державу — це не що інше, як добрі наміри, неможливі без реального розподілу влад.

Л. ГРИГОР'ЄВА: — Підготовку Закону про судову справу та про судоустрій доручено комісії міністерства юстиції України як виразника інтересів судів. Вона з 1990 року працювала над законопроектом, практично не залучаючи до цього судових працівників. А хто ж, як не ми, краще знаємо свої проблеми?! Чому за нас має вирішувати мінюст, орган виконавчої влади? Природно, що проект, який підготував мінюст, відображає його інтереси, а не суддів, представників судової влади.

У 1990 році до нас прийшов проект Закону про судоустрій за підписом колишнього міністра юстиції Зайчука і з пропозиціями протягом тижня висловити свої зауваження. Київський міський суд тоді підготував свої пропозиції, в яких запропонував взагалі вивести мінюст із системи судової влади саме на тій підставі, що міністерство — орган виконавчої влади. Звичайно, таке зауваження не було враховано ні тоді, ні в тому законопроекті, який підготувала сьогодні комісія Верховної Ради. Єдине, що врахували, це питання матеріально-технічного забезпечення і соціального захисту суддів. А старий хибний принцип розподілу судової влади між двома господарями — Верховним Судом і Міністерством юстиції України — залишається незмінним. Окремо існує Верховний Суд, який стежить за однаковим застосуванням законів на території республіки, й окремо мінюст, якому підпорядковані обласні, міські, районні суди і який розпоряджається коштами, призначенням суддів тощо. На своїй конференції проти такого подвійного підпорядкування протестували й судді Київського облсуду. Їх теж залишили без уваги.

В. МАРИНЧЕНКО: — Є й така проблема. В Законі про реабілітацію репресованих записано, що ми, мовляв, засуджуємо судові помилки тих часів. Але ніхто й не задумався над тим, що судді тільки застосовували норми тодішнього чинного законодавства.

Давайте глянемо на сьогоднішню картину. Парламент приймає закони, виконавча влада — підзаконні акти, і ніхто не контролює відповідність цих документів Конституції. Бо нема противаги законодавчій і виконавчій владам, нема судової влади, яка не дала можливості прийняти антиконституційний акт, а з часом дорікнути судам за помилки чи неправильне застосування законів.

Але ж ніяка влада добровільно влади не віддає. Тому й триває сьогодні дроблення, підпорядкування судів, створення Арбітражного, Конституційного судів замість того, щоб при Верховному Суді створити спеціальну колегію, яка б стежила за додержанням Конституції. Адже що таке Арбітражний суд? Це коли перекласти, то виходить «судовий суд», нісенітниця. Потрібний закон, який надав би усім судам право стежити за додержанням Конституції на всіх рівнях. Адже й досі приймаються закони, що суперечать Конституції. Наприклад, у ній гарантовано право на труд, а в Кодексі про працю записано: «досягнення працівником пенсійного віку при наявності права на повну пенсію по старості» (стаття 40, пункт 1 «прим»). Виходить, що від віку, а не від здібностей залежить право на труд. І ми змушені застосовувати таку норму.

А кого залучило міністерство для роботи над законодавством? Своїх працівників та ще кількох теоретиків права і тільки кількох практиків. А що то за теоретики, ми знаємо, вони брали участь у нашій конференції. Раніше вони були прихильниками «соціалістичного типу держави», сьогодні виступають за правову державу, яку колись критикували, заробляючи вчені звання. Один з таких «теоретиків» виступав у нас і назвав наші пропозиції «надто радикальними», мовляв, на судову реформу потрібно 40 років. Звичайно, ні нас, ні звичайних громадян такий термін не влаштовує. У нас склалося таке враження, що всі ці розмови про судову реформу, підготовка до з'їзду суддів України так, як вона триває сьогодні, — це спроби «випустити пару», і все.

О. ТЕРЛЕЦЬКИЙ: — Перше, що нас не влаштовує в законопроекті, підпорядкування міністерству юстиції. Нам вже сказали, що це «принципове положення», а отже, навряд чи можна чекати, що від нього відмовляться. Але це нонсенс, коли судова влада підпорядковується виконавчій.

По-друге, залишається стара структура суду: професіонал-суддя і народні засідателі. І це пропагується так, що, мовляв, народ повинен бути причетним до правосуддя. Але виникають запитання. Якщо засідателі — це представники народу, то тоді хто ми, судді? І взагалі чи відповідає інститут народних засідателів якості розгляду судових справ? Адже народні засідателі — це непрофесіонали.

Тож наша концепція полягає в тому, що ми обстоюємо професійний суд, обраний таким же демократичним шляхом, яким обирають народних засідателів. Бо ми вважаємо, що три судді-професіонали розглянуть справу і швидше, і якісніше, ніж один суддя і два непрофесіонали, які нерідко не мають часу, щоб детально ознайомитися з багатотомною справою.

Нам заперечують: мовляв, не можна розширювати штат суддів, нема коштів. Але народний засідатель одержує зарплату під час розгляду судових справ не нижчу, ніж суддя! То де ж логіка? Що краще: утримувати трьох професіоналів чи оплачувати працю дилетантів тільки за споглядання?

В. КРИВЕНКО: — Є й такий аспект: у Законі сказано про департизацію суддів, але нічого не сказано про народних засідателів.

Залишається нерозв'язаним і питання про часткове виконання суддями своїх рішень, існують судові виконавці. Це знову ж таки змішання форм влади. Ми виступаємо за те, щоб виконавчі функції у суддів було вилучено. Це позбавить можливості безконтрольно змушувати виконувати судові рішення, які можуть бути й неправильними, й інколи так буває, що рішення своє суд виконає, вчинить насильство, а потім це рішення скасовують. Логічно було б у контексті розподілу влад віддати судових виконавців виконавчій владі, і хай би вона стежила за діями судової.

О. ТЕРЛЕЦЬКИЙ: — Суди, повторюю думку свого колеги, позбавляються функцій конституційного нагляду за законами. Верховний Суд, як вища інстанція судової форми влади, повинен мати палату конституційного нагляду, яка проводила б експертизу і законопроекту, що обговорювався в парламенті, і підзаконних актів, які приймаються урядом і нижчими виконавчими структурами. А нижчі судові органи, зустрічаючись з невідповідністю нормам Конституції законів, зверталися б до цієї палати з проханням провести експертизу конкретного акту. І тільки після цього суд може застосовувати чи не застосовувати зазначену норму закону. Це особливо важливо в наш час, коли будь-яка Рада намагається приймати свої рішення, які нерідко порушують конституційні права людини. Ми проти створення спеціального Конституційного суду України, бо він може стати «кишеньковим судом» парламенту. Згадайте участь Комітету конституційного нагляду при Верховній Раді СРСР, який очолював Алексєєв. Згадайте його рішення про те, щоб усі відомства протягом трьох місяців опублікували всі підзаконні акти. А коли це не буде зроблено, то вони стають нечинними. Нічого не було зроблено, і сьогодні ніхто не знає, як бути з цими нормами, закриті акти як діяли, так і діють.

Л. ГРИГОР'ЄВА: — Я хотіла б зупинитися ось на чому. За постановою парламенту від 29 листопада 1990 року «Про невідкладні заходи по зміцненню законності і правопорядку» Кабінету міністрів України було доручено виділити 9 мільйонів карбованців на зміцнення матеріально-технічної бази суддів і нотаріальних контор в 1990—1991 роках. Нічого не було виконано для судів, зате в мінюсті все нормально, з'явилася оргтехніка, комп'ютери. Те ж саме було і з підвищенням зарплати суддям. Або взяти тривалість відпустки суддів. Законом про судоустрій передбачено 48 діб, але яким чином. Спершу відпустка триває 30 календарних днів, а з роками збільшується: після 15 років роботи в суді 5 діб, після 20 років — 10 діб, після 25 років — 15 діб. Але за такої навантаженості в судах, за такої зарплати тих, хто пропрацював у суді понад 15 років, одиниці, тих, хто пропрацював більше, — ще менше.

Або як визначають у нас нормативи роботи і кількість суддів на якійсь території — за кількістю розглянутих справ. Це просто неможливо, бо є справи на кілька сторінок, а є — на кілька томів. У всіх цивілізованих країнах виходять з кількості людей, які проживають на названій території, і вже потім визначають, скільки туди потрібно суддів.

Не виконується й розпорядження Л. Кравчука про пріоритетну передачу судам приміщень колишніх парторганів. На приміщення Верховного Суду України просто дивитися неможливо.

Виступаємо ми й за те, щоб суди фінансувалися з державного бюджету, а не з бюджету мінюсту.

Не вирішується питання охорони судових працівників. На суддів чинять відкритий тиск, їм погрожують, страждають вони, члени їхніх сімей. В тій же Америці, щоб увійти до приміщення суду, апарати і пристрої перевіряють на наявність зброї, а в нас суддя нічим і ніким не захищений. Ми це все пропонували до законопроекту про судоустрій і дуже хотіли, щоб хоч це було враховано.

О. ТЕРЛЕЦЬКИЙ: — Ми побоюємося, що законопроект, підготовлений мінюстом, дійде до законодавців пріоритетним, і все залишиться без змін. А постраждають не тільки судді, а й усі люди. Початок роздроблення судової влади вже покладено...

Записав Володимир СКАЧКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Продиктовано в номер

МІНЯЄМО ХИЖИНИ НА ПАЛАЦИ... НИЖНІХ ПОВЕРХІВ НЕ ПРОПОНУВАТИ

Вчора в Києві почав роботу перший з'їзд суддів України. Вочевидь, це ще одна спроба наших судочинців вийти з підвалів і хижин, щоб заявити тим, хто сидить у палацах: якщо ви проголошуєте побудову правової держави Україна, то знайте, що без судової влади це фікція... Причому вони знову стоять на тому, що ця влада має бути рівною із законодавчою та виконавчою. Президенту Леонідові Кравчуку, який брав участь у роботі з'їзду, не пробачили його обмовки «третя судова влада».

Рятівнича рішучість переважної більшості делегатів поламала і задуманий сценарій з'їзду. Як не вмовляв його розгублений головуючий Голова Верховного суду Олександр Якименко, делегати таки домоглися того, що замість одного питання — про концепцію судової реформи — розглядалося кілька. Вони зважили за потрібне окремо говорити про проблеми їхнього соціального захисту, про створення Спілки суддів України, виконання розпорядження про пріоритетну передачу компартійних приміщень судам та й про сам статус їхнього з'їзду.

Скоріше з якихось тактичних міркувань учасники з'їзду відмовилися і від секційних засідань.

Активна делегація з київської області заявила, що має свою концепцію судової реформи, мають такі концепції і деякі інші делегації. Отже, розмова очікується гаряча, принципова... До речі, повідомлення Президента України про підвищення з нового року суддям зарплати (скажімо, голова обласного суду одержуватиме таку ж, як і голова обласної Ради) викликало у делегатів нібито задоволення, але не заспокоєння. Чи здалося?

Анатолій БЕНЬ.

М. С. Грушевський своєю публіцистикою послідовно захищав національну гідність українського народу. Пропонуємо його статтю «Самозречення малоросіян», написану перед скасуванням огидного антиукраїнського указу 1876 року про заборону української мови. З великим болем пише Михайло Грушевський про страшні результати русифікації, в процесі якої поступово деформувався волелюбний український характер, з'являвся серед українського народу тип «самоотверженного малороссиянина», чи так званого «землячка з циновими гудзиками». Гірко на душі за останнього гетьмана Кирила Розумовського, який на догоду імператриці Катерині спалив своє шлюбне посвідчення, за «щирого українця» Юркевича, що «со свойственным малороссиянам самоотвержением» запопадливо відмовився від єдиної втіхи свого самітнього життя — співу, і за того «хохла», що лічив «царських галок» на московській дзвіниці і перехитрив проворного москаля. Не перевелись, на жаль, ці «землячки» ще й досі.

Після лютих зим русифікації, коли гинуло і вмирало все українське, Грушевський закликає українську інтелігенцію до напруженої й натхненної праці на українській національній ниві. Грушевський добре усвідомлює, що народ України — глибоко хвора нація, яку не можна вилікувати одразу хірургічною операцією, необхідна важка подвижницька робота на ниві відновлення атрофованої української самосвідомості й життя.

Леонід РЕШОДЬКО,
професор Київського державного університету.

Михайло **ГРУШЕВСЬКИЙ**

САМОЗРЕЧЕНН МАЛОРОСІЯ

НЕДАВНО одна з петербурзьких «благонадьожних» газет («Новое Время», ілюстров. додаток від 4.(17). 11 1906 р.), користуючись з зроблених пресі попущень, уважала на часі розповісти своїм читачам стару і в історичній літературі добре звісну, але для широкої публіки призвану нецензурною історію про тайний шлюб цариці Єлизавети з відомим її улюбленцем, козаком з села Лемешів Олексієм Розумом, з-московська потім названим Розумовським.

Цариця, не задовольняючися давніми своїми, звичайними в тім віці любовними зносинами з своїм фаворитом, задумала узаконити їх шлюбом. Толкують це впливами її прибічників, яким Розумовський, як чоловік простий і добрий, а до політичних і всяких інших впливів не охочий, був дуже наручним; вони бажали бачити Розумовського навік на позиції цариценого фаворита, ніж мати перед очима перспективу всяких можливих змін, які могли б привести з собою появу нового фаворита або одруження Єлизавети з котримсь заграничним претендентом на її руку. Вплинути на побожну царицю, загравши на релігійно-моральну ноту, було не тяжко, тим більше, що прив'язання її до Розумовського було дійсно щире і правдиве. Десь в році 1742 вона обвінчалася з ним потиху в одній з своїх сільських резиденцій. (Відомості про це зібрані в книзі Васильчикова «Семейство Разумовских», 1, с. 18—21, Спб, 1880). Від того часу аж до своєї смерті вона жила з Розумовським й не таючися з своєю ласкою й прив'язанням до нього. Коли Єлизавета вмерла і по короткій перерві на престолі засіла цариця Катерина, її фаворит Орлов чи його партизани задумали відогріти для себе цей прецедент і пропонували цариці, аби за прикладом Єлизавети обвінчалася з Орловим. Але, як оповідає фамільна традиція Розумовських, цариця Катерина себе в'язати не хотіла, і щоб розв'язатися з тим прецедентом, постановила дістати до своїх рук документи про вінчання Єлизавети з Розумовським. З тим був висланий до Розумовського канцлер, аби виманити від нього документи про вінчання під тою прикривкою, що, мовляв, Катерина з пієтизму до своєї тітки Єлизавети хоче Розумовському дати титул «императорского высочества» і для того хоче бачити документи його шлюбу з Єлизаветою. Але Розумовський, що цю історію знав і розумів, куди вона веде, на очах канцлера дістав ті документи і, прочитавши та обцілувавши, не кажучи ні слова, спалив їх на очах того ж канцлера і тоді поручив йому переказати цариці, що всі поголоски про шлюб безпідставні. Він, мовляв, не був нічим більше, як тільки покірним слугою цариці Єлизавети, котрого вона вправді обсипала своїми ласками вище заслуг, але нічого більшого між ними не було; від нової цариці просить він собі ласки, але не бажає ніяких гонорів. Одержавши про це реляцію від канцлера, Катерина з задоволенням сказала: «Ми одно одного розуміємо: тайного шлюбу не було, хоч би для заспокоєння боязкої совісті. Поголоски про це були мені завсігди противні. Чесний старий упередив мої заміри — але й я сподівалася цього, знаючи українське самовідречення» («почтенный старик предупредил меня, но я ожидала этого, от свойственного малороссиянам самоотвержения»).

Я оповів цей трохи довгий анекдот, звісний з доброго, хоч і пізнього джерела (Зі слів Олексія Розумовського, сина Кирила, оповів його зять граф Е. Уваров в 1843 р. Оповідання надруковане в «Чтениях москов. общ. истории и древностей», (1863, кн. 111), задля його закінчення — варте воно того. Чи сказані дійсно Катериною, чи вложені в її уста людьми, що близько знали її погляди, й погляди правлячих сфер, ці слова про «самоотвержение малороссиян», так характеристичні в цих устах, що можна б їх поставити як епіграф цілої новітньої історії російської політики супроти України. Цариця Катерина, що знищила останки української автономії й поставила собі задачею викурити з України саму пам'ять про її політичну окремішність та привести її до повного «обрусіння», очевидно, мусила дійсно мати високе поняття про «свойственное малороссиянам самоотвержение». Сто літ защіпляло його українському суспільству московське правительство, кожний прояв опозиції рахуючи за бунт і з найменших причин, або з простих підозрінь позбавляючи людей — до самих гетьманів і митрополитів включно — урядів і майна, беручи на тортури, засилаючи на віки в Сибір і т. д., зате всякий прояв «самоотверженія» щедро обдаровувала всяким «жалованієм» — коштом України й українського народу зрештою, віддаючи в кріпацтво вільне українське селянство й землі. Катерина, маючи за собою сто літ цієї науки, покладалася й тепер на це, що українці на даний правительством знак не залишать «отвергнутися» самих себе, своїх прав і традицій, коли заразом ще посолодити їм це відповідними виглядами на кар'єру й маєткові придбання. Одним словом, що «желание к чинам и особливо к жалованию», як висловилася цариця, переможе українські «умоначертания прежних времен», національні й політичні традиції й змагання.

І не помилилася. Українська суспільність дійсно виявила ще раз «свойственное малороссам самоотвержение», а гарячі голови, що думали про опозицію, про боротьбу або вмішання чужих держав (як кружок Капніста, що вислав був його з запитаннями до пруського правительства), зосталися при тих мріях, не підтримані загалом. Правительство цариці Катерини та її наступників старанно плекало далі цю дорогоцінну для нього прикмету української суспільності, й українці — в масі беручи — не переставали від тих часів дивувати світ своїм «самоотверженієм», з яким вони трудилися на ланах російської культури й політики, старанно уважаючи на кожний рух бюрократичного пальця. (Уваров оповідав епізод про Розумовського як «тип мыслящего малороссиянина», як він собі його представляв).

З моїх власних спогадів насувається мені один маленький епізод — досить дрібний, але інтересний — не особами, а тільки як прояв того загального, стихійного українського «самоотверження».

В київській громаді 1870—90 рр. дуже знаною і популярною фігурою був Андрій Данилович Юркевич, молодший брат філософа Памфила Юркевича, змальованого в Нечуєвих Хмарах (під іменем Дашкевич). Він був учителем 11-ї гімназії, де вчив класичної філології, а потім довго жив у Києві на пенсії. У своїх учнів він лишив по собі як найліпшу пам'ять, був чоловік дуже добрий, симпатичний, чесний і «щирий українець». Був то пережиток запорожця, з різними химерами і курйозами вдачі й жив собі по-запорозьки, самітньо, тільки що не в курені, а в офіцинах старосвітського, як і сам він, дому Курдюмових на Нижній Володимирівській. Як багато інших «щирих українців», був українцем вповні платонічним; казав, що своїм завданням уважає піддавати ідеї й теми людям, що працюють в українській науці, сам же звичайно не робив нічого. Одна тільки сфера, де його українство проявляло себе активніше, була українська пісня. Він надзвичайно любив український спів і давніше громадив навколо себе співаків-аматорів, особливо зпоміж молодіжі, що збиралася раз на тиждень в його козацькім курені в глибині Курдюмівського подвір'я, й співали. Але й це урвалося.

Твердо пам'ятаючи, як добрий горожанин, що живе він на світі виключно за дозволом начальства, Юркевич, подібно як обережні герої Щедріна, уважав за потрібне піддержувати знайомства з різними чинами поліції, для безпечності. І от зустрівшися одного гарного дня в готелі «Древняя Русь» навпроти святої Софії з приставом своєї частини, запросив його до компанії, й почали пити, не знаю вже за що. Коли пристав дещо «угобзився», перевів розмову з предметів теоретичних на більше персональні, і задобрений гостинністю Юркевича, повів з ним таку більше-менше розмову:

— Хороший ви чоловік, Андрій Данилович, а мешкаєте в такім підозрілім домі!

— Як підозрілім? — питає Юркевич. — Та ж там все люди спокійні і порядні мешкають.

— Так, так, — каже пристав, — тільки там щоп'ятниці відбуваються якісь підозрілі збори, буває маса студентів, і я якраз маю поручення вислідити це.

— Коли це він сказав, — оповідав Юркевич, — я зараз зрозумів, що то він про мої співецькі зібрання говорить.

Чоловік слабше вихований політично, певне, зараз би пояснив приставу, що ті зібрання не мають нічого підозрілого, що люди сходяться на співання пісень з друкованих нот і тільки. Але Юркевич поступив не так. Он воно що, думаю собі, на те пішло! І найближчої п'ятниці, як хлопці посходилися, кажу їм: «Годі, хлопці, прийшов нашому співу кінець, більше у мене не сходіться!». І від того часу більше в мене не сходилися.

«Почтенный старик предупредил меня, но я ожидал сего от свойственного малороссиянам самоотвержения», — міг би сказати поліцмейстер міста Києва. Юркевич упередив заміри начальства, як старий козак Розумовський, і також не зрадив «свойственному малороссиянам самоотвержению», позбавивши себе найбільшої і єдиної властиво утіхи свого самітнього життя, тільки тому, що вона здалася підозрілою київській поліції. Правда, Юркевич оповідав цю історію з наміром показати, як то він піддурив поліцію: вона лише збиралася вислідити зібрання, а він їх узяв і скасував.

Я сильно підозріваю, що й Розумовський, палячи свої документи, не був свобідний від тої ж злорадності, з якою й сучасні покоління українців залізали в найдальший кут печі й умивши собі руки з усякої політики, думали про всяку власть: «Шукаєш українського сепаратизму, ну і шукай! Чорти-батька знайдеш!». Вправді це трохи нагадувало популярний анекдот про того «хохла», якому проворний москаль казав заплатити за те, що лічив «царських галок» на московській дзвіниці, а «хохол», платячи без вимівок цю кару, ловко «надув москаля», признавшися замість 500 галок лише до 200. Але «хитрі малороси» цієї оборотної сторони не помічали, не помічають і далі, безпардонно «надувають» начальство. Воно сподівається від них в теперішніх часах, коли не то що живі, а й мертві заворушилися, якогось «само
вони далі з
ють себе «с
россиянам
і так стара
ку ниву,
до розпуки
кого «зако
рія», не зн
тися. Спра
наших час
фович, хто
трусили б
арешту «п
тщательно
емом мал
ратизме».

А що з
нія виходи
одним з ос
ська «Гро
вступній с
світня роб
Україні) п
народні в
тербурзі,
з красн
останні
ків гарно
зовсім не
час збірок
но й весе
видаватися
зети. Та
нема, «
теж, — п
ти тільки
та «Грома
все інше,
чути, по
Щоправ
світи» —
а друга
заснувал
вітньою
шу не з
як вона
гої, то т
звістки.
членів д
ти друго

Газета
тичні ін
чну част
спільнос
багато л
тягнуть
до культ
них звер
кликом
боти,
рішнім
рячий ч
України
чну ваг

Це сп
пам'ята
ка маса
нічого д
льтурно
той гар
рженно
ній нив
сійської
освіти,
то не л
палі св
вже ви
з украї
при тім
лі не п
бе, або
ся за
«україн
хи не
Давніш
лися в
все укр
тю що
кій ни
можли
всяким
і нищи
нально
більши
зросла
більши
перед
своєю
хто «в
її без
ці час
«удивл
вержен

...о ГРУШЕВСЬКИЙ

...АМОЗРЕЧЕННЯ МАЛОРОСІЯН

...овила діста-
...окументи про
...ти з Розумо-
...ув висланий
...го канцлер,
... нього доку-
...ння під тою
... мовляв, Ка-
...му до своєї
... хоче Розу-
...титул «импе-
...ества» і для
... документи
... Єлизаветою.
...ий, що цю іс-
...мів, куди во-
... канцлера ді-
... і, прочита-
...авши, не ка-
...спалив їх на
...щлера і тоді
...реказати ца-
...голоски про
...ні. Він, мов-
... більше, як
... слугою ца-
..., котрого во-
...пала своїми
...слуг, але ні-
...між ними не
... цариці про-
...аски, але не
...орів. Оде-
...реляцію від

...ерина з задо-
...: «Ми од-
...ємо: тайного
..., хоч би для
...зкої совісті.
...це були мені
...ні. Чесний
... мої заміри —
...валася цього,
...ьке самовідре-
...нный старик
...ня, но я ожи-
...свойственного
... самоотверже-

... трохи довгий
...й з доброго,
...джерела (Зі
...озумовського,
... оповів його
...аров в 1843 р.
...друковане в
...в. общ. исто-
...тей», (1863,
... його закін-
...вно того. Чи
... Катериною,
... уста людьми,
...ли її погляди,
...ваючих сфер,
...«самоотверже-
...ня», так хара-
...щих устах, що
...тавити як епі-
...ітньої історії
...тики супроти
...ця Катерина,
...станки україн-
... й поставила
...курити з Ук-
...'ять про її по-
...шність та при-
...ного «обрусін-
...мусила дійсно
... поняття про
...малороссиянам
...». Сто літ за-
... українському
...сковське пра-
...жний прояв
...чи за бунт і з
...ончин, або з
...інь позбавля-
...до самих геть-
...олітів включ-
... майна, беру-
... засилаючи на
...т. д., зате вся-
...моотверженія»
...увала всяким
... — коштом Ук-
...ського народу
...ючи в кріпац-
...аїнське селян-
...Катерина, маю-
...о літ цієї на-

уки, покладалася й тепер на це, що українці на даний правительством знак не залишать «отвергнутися» самих себе, своїх прав і традицій, коли заразом ще посолодити їм це відповідними виглядами на кар'єру й маєткові придбання. Одним словом, що «желание к чинам и особливо к жалованию», як висловилася цариця, переможе українські «умоначертания прежних времен», національні й політичні традиції й змагання.

І не помилилася. Українська суспільність дійсно виявила ще раз «свойственное малороссам самоотвержение», а гарячі голови, що думали про опозицію, про боротьбу або вмішання чужих держав (як кружок Капніста, що вислав був його з запитаннями до пруського правительства), зосталися при тих мріях, не підтримані загалом. Правительство цариці Катерини та її наступників старанно плекало далі цю дорогоцінну для нього прикмету української суспільности, й українці — в масі беручи — не переставали від тих часів дивувати світ своїм «самоотверженієм», з яким вони трудилися на ланах російської культури й політики, старанно уважаючи на кожний рух бюрократичного пальця. (Уваров оповідав епізод про Розумовського як «тип мыслящего малороссиянина», як він собі його представляв).

З моїх власних спогадів насувається мені один маленький епізод — досить дрібний, але інтересний — не особами, а тільки як прояв того загального, стихійного українського «самоотверженія».

В київській громаді 1870—90 рр. дуже знаною і популярною фігурою був Андрій Данилович Юркевич, молодший брат філософа Памфила Юркевича, змальованого в Нечуєвих Хмарах (під іменем Дашкевич). Він був учителем 11-ї гімназії, де вчив класичної філології, а потім довго жив у Києві на пенсії. У своїх учнів він лишив по собі як найліпшу пам'ять, був чоловік дуже добрий, симпатичний, чесний і «щирий українець». Був то пережиток запорожця, з різними химерами і курйозами вдачі й жив собі по-запорозьки, самітньо, тільки що не в курені, а в офіцинах старосвітського, як і сам він, дому Курдюмових на Нижній Володимирівській. Як багато інших «щирих українців», був українцем вповні платонічним; казав, що своїм завданням уважає піддавати ідеї й теми людям, що працюють в українській науці, сам же звичайно не робив нічого. Одна тільки сфера, де його українство проявляло себе активніше, була українська пісня. Він надзвичайно любив український спів і давніше громадив навколо себе співаків - аматорів, особливо зпоміж молодіжі, що збиралася раз на тиждень в його козацькім курені в глибині Курдюмівського подвір'я, й співали. Але й це урвалося.

Твердо пам'ятаючи, як добрий горожанин, що живе він на світі виключно за дозволом начальства, Юркевич, подібно як обережні герої Щедріна, уважав за потрібне піддержувати знайомства з різними чинами поліції, для безпечності. І от зустрівшися одного гарного дня в готелі «Древняя Русь» навпроти святої Софії з приставом своєї частини, запросив його до компанії, й почали пити, не знаю вже за що. Коли пристав дещо «угобзився», перевів розмову з предметів теоретичних на більше персональні, і задобрений гостинністю Юркевича, повів з ним таку більше-менше розмову:

— Хороший ви чоловік, Андрій Данилович, а мешкаєте в такім підозрілім домі!

— Як підозрілім? — питає Юркевич. — Та ж там все люди спокійні і порядні мешкають.

— Так, так, — каже пристав, — тільки там щоп'ятниці відбуваються якісь підозрілі збори, буває маса студентів, і я якраз маю поручення вислідити це.

— Коли це він сказав, — оповідав Юркевич, — я зараз зрозумів, що то він про мої співецькі зібрання говорить.

Чоловік слабше вихований політично, певне, зараз би пояснив приставу, що ті зібрання не мають нічого підозрілого, що люди сходяться на співання пісень з друкованих нот і тільки. Але Юркевич поступив не так. Он воно що, думаю собі, на те пішло! І найближчої п'ятниці, як хлопці посходилися, кажу їм: «Годі, хлопці, прийшов нашому співу кінець, більше у мене не сходіться!». І від того часу більше в мене не сходилися.

«Почтенный старик предупредил меня, но я ожидал сего от свойственного малороссиянам самоотвержения», — міг би сказати поліцмейстер міста Києва. Юркевич упередив заміри начальства, як старий козак Розумовський, і також не зрадив «свойственному малороссиянам самоотверженню», позбавивши себе найбільшої і єдиної властиво утіхи свого самітнього життя, тільки тому, що вона здалася підозрілою київській поліції. Правда, Юркевич оповідав цю історію з наміром показати, як то він піддурив поліцію: вона лише збиралася вислідити зібрання, а він їх узяв і скасував. Я сильно підозріваю, що й Розумовський, палячи свої документи, не був свобідний від тої ж злорадності, з якою й сучасні покоління українців залізали в найдальший кут печі й умивши собі руки з усякої політики, думали про всяку власть: «Шукаєш українського сепаратизму, ну і шукай! Чорти-батька знайдеш!». Вправді це трохи нагадувало популярний анекдот про того «хохла», якому проворний москаль казав заплатити за те, що лічив «царських галок» на московській дзвіниці, а «хохол», платячи без вимівок цю кару, ловко «надув москаля», признавшися замість 500 галок лише до 200. Але «хитрі малороси» цієї оборотної сторони не помічали, не помічають і далі, безпардонно «надувають» начальство. Воно сподівається від них в теперішніх часах, коли не то що живі, а й мертві заворушилися, якогось «самоопределенія», а вони далі з усіх сил заявляють себе «свойственным малороссиянам самоотвержением» і так старанно орють російську ниву, що начальство аж до розпуки доходить від такого «закоренелого лицемерія», не знаючи, кого вчепитися. Справді, якби дожив до наших часів Михайло Юзефович, хтозна чи й його не трусили б і не всадили до арешту «по подозрению в тщательно и упорно скрываемом малороссийском сепаратизме».

А що з того самоотверженія виходить, про це пише в однім з останніх чисел київська «Громадська Думка» у вступній статті (ч. 35). «Просвітня робота (на російській Україні) припинилася. Наші народні видавництва (в Петербурзі, в Києві) притихли; з красн[illegible] письмен[illegible] за останні [illegible] кілька [illegible]едруків гарного старого і кілька зовсім неінтересних у наш час збірок нового; тільки одно й веселить, що почали видаватися нашою мовою газети. Та вже «Хлібороба» нема, «Народньої Справи» теж, — поки можна говорити тільки про «Рідний Край» та «Громадську Думку» — все інше, про що доводилося чути, по[illegible] що не в[illegible]вилося. Щоправ[illegible] у нас [illegible] «Просвіти» — [illegible]дна кам[illegible]нецька, а друга — одеська, обидві заснувалися недавно з просвітньою метою. Та про першу не знаємо нічого, що та як вона робить, а що до другої, то тут зовсім невеселі звістки. Уже одна частина членів друкує по газетах проти другої».

Газета констатує, що політичні інтереси захопили значну частину української суспільності, але попри неї є багато людей, яких інтереси тягнуть не до політичної, а до культурної роботи, й до них звертається газета з закликом [illegible]о просвітньо[illegible] роботи, [illegible]зуючи, що [illegible]еперішнім моменті, «під сей гарячий час» така робота для України має велику політичну вагу.

Це справедливо. Але треба пам'ятати і про те, що велика маса українців, не даючи нічого для просвітньої чи культурної роботи, і тепер, «під той гарячий час», «самоотверженно» працює на культурній ниві російській, для російської науки, літератури, освіти, публіцистики і т. д. І то не лише люди, що в запалі свого «самоотверженія» вже виреклися всякої зв'язі з українством, але й такі, що при тім не переставали й далі не перестають уважати себе, або й іншими уважаються за «щирих українців», «українських патріотів», трохи не «героїв українства». Давніше вони виправдовувалися ворожими нагінками на все українське, неможливістю щось робити на українській ниві. Тепер як-не-як, а можливість вповні законної, всяким начальством вищим і нищим толеровано і національної роботи незмірно побільшилася. І разом з тим зросла в ній потреба, та побільшилася відповідальність перед своїм народом, перед своєю суспільністю всіх тих, хто «во время лютоє» лишив її без помочі, хто пересидів ці часи на печі або далі й «удивляв мир своїм самоотверженієм».

Треба пам'ятати, що не тільки культурна робота в теперішнім часі має «велику політичну вагу», а ще й більшу політичну вагу і всяку іншу має і матиме її брак. Заборона українського слова кожної хвилі готова упасти — і в якім тоді світлі покаже себе наша Україна? Досі все складано на заборони: мовляв, мали б українці й те й се, коли б не заборонили і наукових видань, і популярної літератури й ідейної белетристики і перекладів, і видань для дітей, і підручників шкільних і всякої всячини. Але як заборона упаде й не буде виходити ані наукових видань, ані серйозної белетристики, ані путящої літератури для народу, ані книжок для науки в тих українських школах, яких українська суспільність тепер добивається? Неупереджені люди готові тепер вірити, що українців у їх змаганнях до своєї національної культурної роботи затримують тільки перешкоди з сторони російського уряду, що зняти ті перешкоди — й зразу бухне робота тих прихованих національних сил, широко розвинеться національна культура. Але як в дійсності не бухне, а почне тліти і шипіти, як мокре горить? Як українська суспільність далі буде мандрувати пробитими й протоптаними по правительством російським указаним шляхом, буде далі розвивати «не токмо за страх, но и за совесть» російську культуру, а на «українську ниву» будуть падати тільки відпадки та недоїдки. Замість солідної роботи, яка б відповідала сучасним культурним вимогам, будуть на ній пробавлятися самими лише різними «пробами пера от гусиного крыла», різною мізерією, робленою в тім переконанні, що для українців і то буде добре — що тоді?

Прикро й подумати, бо було б це страшним моральним ударом, який би міг незмірно скомпрометувати українство в очах чужих і в очах інертної більшості самих своїх, здискредитувати всі домагання і жадання, які ставилися українцями чи то в сфері культурній чи то в питаннях політичних, та привалити українське питання тяжким каменем, тяжчим, може, від усяких репресій! Хто схоче слухати в такім разі оправдань і висновків, що ті історичні обставини, в яких протягом століть жив український народ, ослабили в нім національні почуття, національні змагання, що їм треба дати віджити, відійти, щоб вернулися їх нормальні функції, як лікарською гімнастикою, вправним уживанням приводять до нормального стану занедбаний, напіватрофований орган? У кожного хворого можна пояснити й вивести з причин вповні натуральних його хворобу; але коли певна одиниця замість боронити свої позиції в боротьбі за існування, в критичний момент кладеться до шпиталю — хто візьметься боронити для неї її облишену позицію? Зважати на чужу великодушність, на чужу піддержку ніколи не вільно, і тому українському громадянству треба дуже поважно задуматися над такими можливостями. Тому нинішній брак культурної роботи на російській Україні в дійсності представляється в далеко небезпечнішім світлі, ніж комусь може здаватися, а відповідне виступлення українства в хвилі, коли спадуть з нього заборони, має далеко більше значення, ніж це здається на перший побіжний погляд.

Українські органи повинні звертати на це велику увагу.

1906, лютий.

...целенія», а
сил заявля-
енным мало-
твержением»
ють росйісь-
чальство аж
дить від та-
ого лицеме-
кого вчепи-
би дожив до
хайло Юзе-
й його не
всадили до
дозрению в
рно скрыва-
йском сепа-

самоотверже-
о це пише в
чисел київ-
а Думка» у
ч. 35). «Про-
а російській
илася. Наші
цтва (в Пе-
і) притихли;
ьме... за
ька ...едру-
ого і кілька
них у наш
о; тільки од-
що почали
ю мовою га-
«Хлібороба»
ьої Справи»
жна говори-
Рідний Край»
Думку» —

Я

о доводилося
не ...лося.
нас «Про-
кам...нецька,
ська, обидві
давно з прос-
Та про пер-
нічого, що та
а що до дру-
сім невеселі
дна частина
о газетах про-

тує, що полі-
захопили зна-
раїнської су-
попри неї є
ких інтереси
політичної, а
роботи, й до
газета з за-
світньої ро-
що епе-
«під сей га-
а робота для
лику політи-

во. Але треба
те, що вели-
ців, не даючи
вітньої чи ку-
і тепер, «під
с», «самоотве-
е на культур-
ській, для ро-
літератури,
стики і т. д. І
оди, що в за-
моотверженія»
всякої зв'язі
але й такі, що
ставали й да-
ть уважати се-
ми уважають-
к українців»,
атріотів», тро-
українства».
виправдовува-
нагінками на
неможливіс-
и на українсь-
р як-не-як, а
вні законної,
ством вищим
овано і націо-
незмірно по-
разом з тим
отреба, та по-
дповідальність
родом, перед
істю всіх тих,
лютоє» лишив
хто пересидів
чі або далі й
своїм самоот-

Треба пам'ятати, що не тільки культурна робота в теперішнім часі має «велику політичну вагу», а ще й більшу політичну вагу і всяку іншу має і матиме її брак. Заборона українського слова кожної хвилі готова упасти — і в якім тоді світлі покаже себе наша Україна? Досі все складано на заборони: мовляв, мали б українці й те й се, коли б не заборонили і наукових видань, і популярної літератури й ідейної белетристики і перекладів, і видань для дітей, і підручників шкільних і всякої всячини. Але як заборона упаде й не буде виходити ані наукових видань, ані серйозної белетристики, ані путящої літератури для народу, ані книжок для науки в тих українських школах, яких українська суспільність тепер добивається? Неупереджені люди готові тепер вірити, що українців у їх змаганнях до своєї національної культурної роботи затримують тільки перешкоди з сторони російського уряду, що зняти ті перешкоди — й зразу бухне робота тих прихованих національних сил, широко розвинеться національна культура. Але як в дійсності не бухне, а почне тліти і шипіти, як мокре горить? Як українська суспільність далі буде мандрувати пробитими й протоптаними по правительством російським указаним шляхом, буде далі розвивати «не токмо за страх, но и за совесть» російську культуру, а на «українську ниву» будуть падати тільки відпадки та недоїдки. Замість солідної роботи, яка б відповідала сучасним культурним вимогам, будуть на ній пробавлятися самими лише різними «пробами пера от гусиного крыла», різною мізерією, робленою в тім переконанні, що для українців і то буде добре — що тоді?

Прикро й подумати, бо було б це страшним моральним ударом, який би міг незмірно скомпрометувати українство в очах чужих і в очах інертної більшості самих своїх, здискредитувати всі домагання і жадання, які ставилися українцями чи то в сфері культурній чи то в питаннях політичних, та привалити українське питання тяжким каменем, тяжчим, може, від усяких репресій! Хто схоче слухати в такім разі оправдань і висновків, що ті історичні обставини, в яких протягом століть жив український народ, ослабили в нім національні почуття, національні змагання, що їм треба дати віджити, відійти, щоб вернулися їх нормальні функції, як лікарською гімнастикою, вправним уживанням приводять до нормального стану занедбаний, напіватрофований орган? У кожного хворого можна пояснити й вивести з причин вповні натуральних його хворобу; але коли певна одиниця замість боронити свої позиції в боротьбі за існування, в критичний момент кладеться до шпиталю — хто візьметься боронити для неї її облишену позицію? Зважати на чужу великодушність, на чужу піддержку ніколи не вільно, і тому українському громадянству треба дуже поважно задуматися над такими можливостями. Тому нинішній брак культурної роботи на російській Україні в дійсності представляється в далеко небезпечнішім світлі, ніж комусь може здаватися, а відповідне виступлення українства в хвилі, коли спадуть з нього заборони, має далеко більше значення, ніж це здається на перший побіжний погляд.

Українські органи повинні звертати на це велику увагу.

1906, лютий.

Дві речі не терплять умовного способу — життя та історія. Той, хто сказав ці слова, мав би бути нашим сучасником. Бо в нормальному суспільстві історія— це і є життя, а життя — це і є історія. Тож чи потрібно вкотре повторювати, що в імперії під назвою СРСР це вважалося за «дві великі різниці», між якими нічого спільного бути не могло. Той, хто намагався стати літописцем життя, незалежним від постулатів марксистсько-ленінської ідеології, відправлявся студіювати теорію організації праці на лісорозробках або етимологію арготизмів в гулагівських «артеках». Історію ж України випадало писати слухняним та лакузам. Нам же, дітям своєї епохи, нічого іншого не лишалося, як студіювати написане. Прийшов час робити висновки з цих гірких уроків минувшини, аби не ввійти в нове коло дантового пекла.

ІСТОРІЯ—ЦЕ НАУКА, А НЕ ПРОПАГАНДА

Відомо, що історію України протягом останніх десятиріч орда «науковців» сфальсифікувала. Але не можна назавжди вкрасти в народу його справжню історію. Рано чи пізно брехню розвінчують.

Саме з такою метою приїхав в Україну директор Інституту українських студій при Альбертському університеті в Канаді професор Богдан КРАВЧЕНКО. Він мав намір, вивчивши закриті досі архівні документи, написати правдиву історію Компартії України. Однак життя внесло корективи. Професорові запропонували попрацювати в міжнародному дорадчому комітеті при Президії Верховної Ради України. Відклавши політику, Богдан Кравченко зайнявся економікою.

Кафедра

— Невже сьогодні відпала необхідність писати історію Компартії України?

— Навпаки — така необхідність стала ще нагальнішою. Історія комуністичної партії — основна складова політичної історії XX століття, і, доки вона не буде вивчена об'єктивно, зрозуміти всі колізії віку неможливо. Така сила, могутня і впливова, існувала, керувала життям мільйонів — і це факт історії. Інша річ, що КПУ, як філія КПРС, ніколи не була партією в нормальному розумінні цього поняття, вона була основною структурою влади, яка вершила долю всієї імперії.

Писати правдиву історію КПУ потрібно й тому, що сьогодні частина колишніх комуністів — професійних революціонерів, змінивши своє політичне обличчя, але не сутність, пішла працювати в нові сфери суспільного життя України. Звісно, вони намагатимуться впливати на хід політичних подій у державі. І це не може не тривожити.

— Безперечно, правдивої історії КПУ ми не маємо. Але сфальсифікована не лише політична історія, а й вся минувшина України — від Київської Русі до сьогодення. І це обернулося трагедією для нашого народу. Що, на вашу думку, треба насамперед зробити, щоб виправити становище з історіографією?

— У СРСР історіографія була наукою брехні. І люди, які її писали, через ці процеси лицемірства, плазування, фальсифікацій самі стали спотвореними інтелектуально і духовно.

Які шляхи виходу з такої ситуації? Найперше, напевно, потрібно писати нові підручники. У нашому Інституті українських студій є центр історичних досліджень імені Петра Яцика, центр, який працює над розвитком української історичної науки. Нині він займається англомовним перекладом академічного видання творів Грушевського. Перед тим, як віддати книгу до друку, рукопис надсилається до трьох-п'ятьох рецензентів. До того ж не лише канадських. Якщо найкращі фахівці з цієї проблематики живуть у Польщі, ми звертаємося до них, якщо в Бразилії — надсилаємо майбутню книгу туди і т. ін. За таким принципом працює весь цивілізований світ. В Україні ж досі була інша практика: сам пишу — сам рецензую.

Беручи до уваги тотальну заідеологізованість Інституту історії України, видавництва, особливо педагогічні, мають звертатися до рецензентів, які досі не варилися в цьому котлі і позбавлені ідеологічних комплексів. Інакше буде просто біг по замкненому колу — тут великих секретів немає. Врешті-решт, можна оголосити міжнародний конкурс на написання історії України, створивши для цього журі з найкращих фахівців світу.

— Нині за написання нової історії України беруться люди, які свого часу її сфальсифікували. Чи мають вони на це моральне право?

— Якщо ми сьогодні зіб'ємося на розбори, хто має моральні права, а хто не має, то для цих дебатів буде замало одного століття. Я б підійшов до цієї проблеми з позицій професіоналізму. Коли є великий дефіцит державного бюджету, коли Академія наук тріщить по всіх швах від нестачі коштів, коли замість трьохсот істориків є можливість утримувати лише сто, то виникає питання — кого ж утримувати? Потрібно зберегти справжніх професіоналів, незалежно від їхнього минулого. Україні потрібні вчені, бо історія—це наука, а не пропаганда. А пропагандистам від історії я б радив знайти працю, де вони змогли б приносити хоч якусь користь. Сьогодні, наприклад, в сільському господарстві України є величезний брак робочої сили.

— Але історія як наука не може бути абсолютно об'єктивною.

— Ступінь її об'єктивності залежить від правильності методології. Історія, зокрема політична,— то не лише факти. Насамперед, це критичний, науково об'єктивний аналіз. Тому теоретикам потрібно вивчити методологію пошуку, теорію історичної науки, щоб таким чином позбутися комплексів і вийти на відповідний рівень аналізу фактів, отже й професіоналізму.

— Без нових ідей, без нової генерації вчених започаткувати нову, посткомуністичну історіографію України неможливо. Як залучити до наукової роботи в галузі вивчення історії України талановиту молодь?

— Я не студіював жодного курсу українознавства, все, що знаю з історії свого народу, вивчив самотужки. Але то моє індивідуальне зап[...]кавлення. Те ж, що я [...] можливість студіювати на[...] в найкращих університетах світу і здобути фактично п'ять вищих освіт,— то державна політика. Тобто хочу сказати, що індивідуальний талант, якого є багато в Україні і який не цінується, захиріє, якщо держава не матиме цілеспрямованої політики. Не плекаючи талантів і не проводячи позитивної селекції, Україна губить і себе, і своє майбутнє.

— Ви українець канадського походження. Наскільки важливо знати свою історію в канадському суспільстві?

— Це є частина шкільної програми. Її починають [...]вчати з першого класу. [...]е це не означає, що історію Канади діти «зубрять» упродовж усіх шкільних років. У 8 класі студіюють світову історію, в 9 — європейсь[...] в 11 — західної цивіліза[...] В Канаді, правда, також нарікають на те, що громадяни погано знають історію своєї держави. Але то, на відміну від українців, для канадців не є великою трагедією, бо ніхто не заперечує існування Канади.

Вела розмову
Катерина КІНДРАСЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України» з питань освіти і науки.

Veritas

ДО ІСТИНИ БЕЗ «ВИРУБУВАННЯ» ЦИТАТ

Відродження національної школи — це, насамперед, оновлення змісту освіти на основі історичних і культурних традицій українського народу. Провідну роль тут має відіграти історична наука. Якою їй бути? Від яких догматів відмовитися? Як правдиво відобразити епоху переходу суспільства в комуністичне нікуди?

Чимало педагогів через неоднозначність таких запитань втратили навіть свою професійну впевненість перед школярами. Але так буває завжди, коли ламаються стереотипи.

З нинішнього навчального року Міністерство народної освіти України прийняло рішення про докорінну зміну самої структури шкільної історичної освіти: запроваджено лише два самостійних курси — історія України та всесвітня історія (в рамках останньої тепер вивчається й історія СРСР).

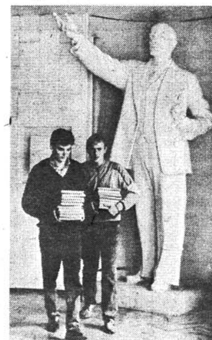
Звичайно, пошуки істини завжди ведуть через лабіринти, падіння і злети. Нові підходи до викладання історії нашого народу лише окреслюються. Тому непоодинокі випадки, коли щойно видана навчальна література тут же застаріває. Так, як це, приміром, сталося з підручником історії України для 10—11 класів.

Загальна концепція підручника застаріла, як тільки Україна стала самостійною державою. Бо в ньому, як і раніше, замовчувалася історія визвольних змагань українського народу 1917—1920 років, трагедія українського народу після проголошення Української Народної Республіки, коли свобода і незалежність були розтоптані загонами Муравйова і Україні силоміць нав'язали маріонеткову форму радянської державності. Або візьмемо тему голодомору 1933 року, яка теж замовчувалася упродовж п'ятдесяти п'яти років. Коли починаєш її «розкручувати», то виходиш на інші віхи нашої історії, в тому числі й на маловідомий голодомор 1921—1923 років. Штучний голодомор показує справжнє обличчя тоталітаризму, який нас привчили називати соціалізмом. Пов'язані з ним факти, викладені в підручнику, змушують відмовитися від стереотипів мислення, якими, мов павутинням, обплутані три покоління істориків — від студентів до академіків.

Наші діти мають знати правду про створення Центральної Ради, соціальні й національно-визвольні рухи, кривавий жовтневий переворот у Петрограді... Самостійний розділ потрібно приурочити Українській Державі доби гетьмана Павла Скоропадського, боротьбі радянських і петлюрівських військ між собою та з денікінцями і т. ін.

Цілком зрозуміло, що до підручника потрібно внести істотні корективи. З ініціативи Інституту історії України, яку підтримало Міністерство народної освіти республіки, заново переписуються перші п'ять розділів підручника, тобто третина його обсягу. Думається, що авторський колектив разом з видавництвом могли б забезпечити школи республіки оновленими підручниками вже до початку нового навчального року.

На жаль, сьогодні починається «вирубування» ленінських цитат з шкільних підручників, так само, як колись викреслювали цитати з Біблії. Історики мають внести ясність у розуміння суті злочинного більшовицького експерименту, переконливо розповісти про те, що з нами трапилося і куди ми тепер прямуємо. Звісно, зробити це непросто, але необхідно. Саме з цією метою нині передається до видавництва «Наукова думка» фундаментальний двотомник документів Центральної Ради,

готується до друку збірник документів про голодомор 1921—1923 років і т. ін.

Хліб шкільної науки — підручники. Міністерство народної освіти України розробило цільову програму «Навчальна книга», покликану розв'язати проблему забезпечення шкіл України сучасними підручниками, в тому числі й історії. Оголошено конкурс на створення таких посібників. Наприкінці нинішнього року у видавництві «Либідь» виходить друком курс історії України, який належить перу канадського історика і політолога

Лише протягом вересня—жовтня Міністерством народної освіти закуплено сім назв історичної літератури, виданої в Канаді, загальним тиражем 720 тисяч примірників: І. Крип'якевич «Коротка історія Укра[...]», М. Грушевський «Істор[...]країни», А. Жуковський, О. Субтельний «Нарис історії України», І. Касьянов «Українська інтелігенція 20—30 років» і т. ін. Інститут історії також підготував два посібники, де вміщено найновіші публікації з проблем історії України. Незабаром вони побачать світ у видавництві «Освіта».

Болюче питання сьогодення — програма шкільного курсу історії України. Її потрібно затверджувати саме тепер, а не тоді, коли нові підручники буде видруковано і розіслано по навчальних закладах. Треба, як кажуть у таких випадках на Україні, гребти руками: частіше друкувати історичні розвідки в пресі, терміново виготовити брошури про найважливіші віхи нашої історії, врешті-решт, використовувати свідчення очевидців, багато з яких таки діждалися вистражданого українського ренесансу.

Станіслав КУЛЬЧИЦЬКИЙ,
доктор історичних наук, професор, заступник директора Інституту історії України.

Андрій ЧУБ,
провідний інспектор-методист Головного управління шкіл Міністерства народної освіти України.

ОЛІМПІЙСЬКИЙ БАЛ «ЗІРОК»

Вам доводилося коли-небудь одночасно зустрітися з легкоатлетом Сергієм Бубкою, гімнастками-художницями Олександрою Тимошенко та Оксаною Скалдіною, гімнастом Ігорем Коробчинським, баскетболісткою Мариною Ткаченко та іншими зірками спорту, видатними тренерами — Ігорем Турчиним, Альбіною Дерюгіною, Поліною Астаховою, Михайлом Угрюмовим?..

Мабуть, ні. А ось учасникам новорічного балу українських «зірок» спорту така нагода випала. А проходив ей чудовий вечір у Київському театрі оперети. Одразу зазначу, що артисти цього колективу підготували прекрасну програму, по-домашньому теплу і щиру. Для багатьох було відкриття, що маємо такий цікавий артистичний колектив.

Тут же, на сцені, українським олімпійцям було вручено грамоти-напуття.

Після художньої частини в готелі «Жовтневий» відбувся урядовий прийом на честь олімпійських «зірок». Присутніх привітав заступник Голови Верховної Ради України Володимир Гриньов.

Уславлений український «семічний» стрибун з жердиною, чемпіон світу та Олімпійських Ігор донечанин Сергій Бубка, звертаючись до колег і гостей, сказав, що Україна має всі підстави виступати в олімпійській Барселоні-92 незалежною командою під своїм синьо-жовтим прапором.

Такої ж думки, гадаю, тепер більшість наших спортсменів — кандидатів у олімпійці та їхніх наставників.

Зокрема, чемпіонка Європи, баскетболістка київського «Динамо — АСПРО» Марина Ткаченко сказала:

— Першого грудня, віддаючи свій голос за незалежність України, я сподівалася й на суверенітет нашого спорту.

— То що ж робиться конкретно для здобуття спортивної волі? — про це запитав заступника міністра у справах молоді і спорту України Миколу Костенка.

— Протягом останніх двох місяців і НОК України, і наше міністерство налагоджували зв'язки з міжнародними федераціями з деяких видів спорту. Адже, як відомо, необхідне визнання хоча б п'яти. І тоді можна сподіватися на прийом до МОКу.

Існує й валютне питання. Ми маємо контакт з організацією «Фонд відродження українського спорту», яку утворено в діаспорі. Сподіваємося на зустріч з президентом МОКу Хуаном Антоніо Самаранчем, який має приїхати до республік Прибалтики в січні...

Що ж, усі ці заходи необхідні. Але час не квапить. І приємно, що Верховна Рада України веде в цьому напрямі ще активнішу політику. Вчора до МОКу було надіслано її відоме звернення. А днем раніше голова підкомісії Верховної Ради України Віктор Пауль ознайомив мене з текстом телеграми, яку відправили до Швейцарії:

«Вельмишановний пане Хуан Антоніо Самаранч! Верховна Рада України надсилає вам щире вітання і побажання щастя в день великого свята Різдва Христового. Сподіваємось, що наступний спортивний рік стане кроком до утвердження гуманістичних ідеалів всесвітнього олімпійського руху. З надією на плідну співпрацю просимо розглянути можливість проведення у січні 1992 року консультативної зустрічі в штаб-квартирі МОКу з офіційною делегацією України з питань розвитку олімпійського руху в нашій державі.

З повагою

заступник Голови Верховної Ради України Володимир ГРИНЬОВ.

Київ. 25 грудня 1991 року».

Ну, а звернення українського Парламенту до МОК, як кажуть, уже стало надбанням спортивної громадськості світу. Повідомлення про нього було розповсюджено каналами Укрінформу.

— Є 32 відгуки на телеграму, — розповів заступник головного редактора редакції союзної та зарубіжної інформації Укрінформу Іван Сайко. — Але, на жаль, усі вони мертвим вантажем осіли в Москві. Оті відгуки явно не до смаку працівникам ТАРС. Тому, гадаю, вони не передають їх нам...

Як би комусь не хотілося, але зупинити олімпійський рух нашої держави, її прагнення до незалежності вже не зупинити.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

З УСІХ УСЮД

Відома київська тенісистка Наталя Медведєва вийшла заміж. Її чоловік — Андрій Рогальов. Він, як і Наталка, вихованець відомого київського тенісного клубу «Антей» при авіаційному конструкторському бюро імені О. Антонова. Моряк-водолаз повернувся до рідного колективу і пов'язав свою долю з тенісом, ставши тренером і студентом-заочником інституту фізкультури.

* * *

За повідомленням ізраїльської преси, команда футбольної національної ліги «Бней-Ієгуда» уклала контракт з 29-річним нападаючим дніпропетровського «Дніпра» Миколою Кудрицьким. За контрактом «Бней-Ієгуда» заплатила дніпропетровському клубові 35 тисяч доларів за півтора року, протягом яких Кудрицький виступатиме в ізраїльській лізі. Сам же футболіст одержуватиме по 2100 доларів за місяць плюс 300 доларів за кожне набране його командою очко. Дружина і дочка футболіста згодом також прийдуть на землю обітовану. Все, здавалося б, в ажурі. Однак ізраїльська сторона отримала офіційний запит команди «Дніпро» на одяг для своїх гравців. Потреба дніпропетровських футболістів у гарній амуніції настільки велика, що невиконання цієї умови контракту загрожує зривом усіх переговорів з Кудрицьким. «Бней-Ієгуда» терміново вишукує кошти.

До речі, незабаром деякі ізраїльські команди поповняться іншими гравцями українських команд. Зокрема, за холонський «Цафрирім» планує грати лівий захисник донецького «Шахтаря» Василь Євсеєв.

ПОНЕДІЛОК
30 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Документальний фільм «Крик птаха».
8.50 Музичний телеярмарок.
9.45 Документальний фільм «Зоряні хвилини нашого життя».
11.00 Художній фільм «Змієлов».
12.30 Циркова програма.
12.50 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Концерт дитячої художньої самодіяльності.
16.30 Прем'єра документального фільму «Від Малоросії до України». Франція — «Укртелефільм».
17.40 Дитячий телетеатр. «Лисеня-хитрун».
18.20 Фрески. Розспіви Києво-Печерської лаври.
18.50 Документальний фільм «Нехай дзвонить дзвін».
19.00 УТН.
19.30 М. Куліш. «Мина Мазайло». Вистава Харківського академічного українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.
20.30 Й.-С. Бах. Чакона.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Продовження вистави «Мина Мазайло».
22.00 «Наше коло» циклу «Хто ми...».
23.00 Українські мелодії.
23.20 УТН.
23.40 Нічний телезал. Фільм-опера «Борис Годунов».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.00 «Ранок».
8.30 Музей на Делегатській.
9.00 У дні шкільних канікул. Прем'єра мультфільму «Єноти». 1 серія.
9.25 «Василиса Прекрасна». Художній фільм.
10.50 Ритми свят.
11.05 Футбольний огляд.
11.50 Народні казки і притчі
12.00 Інформаційна програма.
12.20 Передача про відродження малих міст.
12.50 «Мері Поппінс, до побачення!» Художній телефільм. 1 серія.
13.55 По той бік рампи.
14.10 Блокнот.
14.15 Телемікст.
15.00 Інформаційна програма.
15.20 Це було... було...
15.45 «Остання ніч року, що минає». Художній телефільм.
17.00 У дні шкільних канікул. «На балу у Попелюшки».
18.00 Інформаційна програма.
18.20 Сходинки.
19.05 Як стати улюбленцем: відповідь із кіноцентру.
19.45 Прем'єра художнього телефільму «Портрет мадемуазель Таржі».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 «Нова студія» представляє нові рубрики нового року.
23.20 Новорічна дискотека. У перерві — 0.00 Інформаційна програма.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Час ділових людей.
9.15 Візитна картка. Частина 1.
9.55 Про майбутнє з надією.
10.15 Візитна картка. Частина 2.
11.00 Художня програма «Лад».
11.30 Т. Ін. Ко.
12.00 Телевізійний театр Росії.
13.25 Вперше в Санкт-Петербурзі.
14.00 Вісті.
14.20 Театр і час. Зустріч з актрисою Театру драми і комедії Л. Лимар*.
15.20 Спортивна програма*.
15.50 Відеофільм «Філумена Мортурано». «Укртелефільм»*.
17.25 Концерт до Дня працівників міліції України*.
18.25 Документальний фільм «Спомин». «Київнаукфільм»*.
18.45 Естрадний концерт*.
19.10 Пісенний вернісаж-92*.
19.30 Телебіржа інформує*.
20.00 Вісті.
20.20 Художній фільм «Роман у східному експресі». (США).
21.55 П'яте колесо.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 П'яте колесо. Продовження.
0.05 Тиша № 9.

* Передачі II програми УТ.
У програмах телебачення можливі зміни. Стежте за щоденними повідомленнями дикторів телебачення.

ВІВТОРОК
31 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Різні мови — одне свято.
8.55 Мультфільм «Кицьчин дім».
9.10 Г. Горін. «Поминальна молитва». Вистава
12.00 Наші гості — Московський камерний хор.
12.50 УТН.
13.00 Юна хвиля. Фестиваль молодіжної пісні.
14.15 Прем'єра телефільму «Дід Мороз». Студія «Укртелефільм».
14.45 Танцювальні ритми.
15.40 Художній фільм «Дванадцять місяців». 1 і 2 серії.
18.00 Концерт гурту Олега Кульчицького.
19.00 УТН.
19.30 Вперше на екрані УТ. Мультфільм «Незвичайні пригоди мушкетерів».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Усій вашій родині. Гуцульська новорічна програма народного ансамблю «Лісоруб» Великобичківського лісокомбінату.
21.20 Новорічний концерт. І частина. Представляємо переможців фестивалю «Червона рута».
22.25 Мультфільми про козаків.
23.00 Новорічний концерт. ІІ частина. Представляємо «Студію «Лева».
23.50 ПОЗДОРОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ Л. М. КРАВЧУКА.
0.05 Щедрий вечір добрим людям.
2.05 Нічна феєрія.
3.05 Кіноконцерт.
3.55 Концерт виконавців України.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.00 «Ранок».
8.30 «Пісні Леля».
9.00 Прем'єра мультфільму «Єноти». 2 серія.
9.25 «Кощій Безсмертний». Художній фільм.
10.35 Що! Де! Коли!
12.00 Інформаційна програма.
12.20 Прем'єра фільму-концерту «Свято на нашій вулиці».
12.45 «Мері Поппінс, до побачення!» Художній телефільм. 2 серія.
14.00 Вас запрошує М. Чавес
14.45 По той бік рампи.
15.00 Інформаційна програма.
15.20 «Карнавальна ніч». Художній фільм.
16.35 Парад Санта Клауса.
18.00 Інформаційна програма.
18.20 «Біле сонце пустелі». Художній фільм.
19.45 Прем'єра документального телефільму «Доля у танцювальних ритмах».
20.20 З Новим роком, тьоті і дяді!
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Ва-банк».
23.15 Новорічна ніч.
3.30 Танці, танці, танці.
4.00 Гіганти рок-н-ролу.

ПРОГРАМА ЦТ-2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 П'яте колесо.
10.00 Іграшки Галини Андрієнко.
10.30 Знайомтесь: Дмитро Негримовський.
11.00 Мультфільми.
11.25 Чудова сімка.
12.00 Слід людський.
12.30 Зигзаг удачі.
14.00 Вісті.
14.20 Календарні обряди
15.05 Телеогляд «Далекий Схід».
15.45 Новини релігійного життя.
16.25 «Ляси». Новорічна шоу-програма.
17.25 Різдвяний пиріг.
17.40 Полтергейст.
18.10 Вас вітають зірки естради.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.30 СКВ.
20.45 «Різдво одинокої людини». Художній фільм.
21.10 Навколо сміху в Центральному будинку актора.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.30 Пісенний вернісаж-92*.
23.50 ПОЗДОРОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ Л. М. КРАВЧУКА*.
0.10 Новорічна програма.

СЕРЕДА
1 СІЧНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.30 Концерт старовинної музики.
8.55 П. Чайковський. «Спляча красуня». Вистава.
11.15 Зимові візерунки. Фольклорне новорічне свято.
12.15 Мультфільм «Кошеня з вулиці Лизюкова».
12.25 Концерт-вальс.
12.55 УТН.
13.10 Грає ансамбль «Карусель». Українські народні пісні
13.40 Майстри гумору.
14.55 Сонячне коло. Виступ дитячих танцювальних колективів.
15.40 Золоті ворота.
16.25 Джерела Бугу. Концертна програма.
17.15 Моя любов — цирк.
18.25 Наші гості. Мюнхенський симфонічний оркестр.
18.55 Мультфільм «Як Гоша зустрічав Новий рік».
19.00 «ДНІПРО». Інформаційна програма.
19.30 Кіноконцерт.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Співає Лайма Вайкуле.
21.55 Бенефіс Богдана Ступки.
23.30 УТН.
23.50 Нічний телезал. Художній фільм «Іван Васильович змінює професію».

ПРОГРАМА ЦТ—1

9.00 Прем'єра мультфільму «Єноти». 3 серія.
9.25 «Попелюшка». Художній фільм.
10.50 Виступ зірок світового фігурного катання.
11.45 Прем'єра документального телефільму «Благослови, душе, любов...».
12.10 Всі люблять цирк.
12.55 Прем'єра телефільму «Видра на ймення Карна».
13.30 Кінодайджест.
14.00 КВН. Фінал-91. У перерві — 15.00 Інформаційна програма.
16.20 Зимові сни. Поетична композиція.
16.40 Прем'єра художнього телефільму «Міські подробиці». 1 серія.
18.00 Інформаційна програма.
18.20 Уолт Дісней представляє...
19.10 Прем'єра художнього телефільму «Міські подробиці». 2 серія.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Пісня-91. Заключний вечір телефестивалю. У перерві — 0.00 Інформаційна програма.

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

9.15 Вона завжди прекрасна.
10.00 Фільм про Кубу «Соціалізм або смерть».
10.50 Дісней Крістмас на льоду.
11.45 «Міс Америка—1991».
13.45 «...все — серце і доля». М. Цветаєва.
14.00 Вісті.
14.20 Який «Єралаш».
15.05 Ю. Башмет і його оркестр «Солісти Москви».
15.35 Фільми Ю. Поднієкса. «Хресний шлях». «Постскриптум».
17.10 Вінок срібного віку.
17.30 «По циганських шляхах Петра Деметра». Фільм-концерт.
18.30 Науково-популярний фільм «Українське барокко».
19.00 Пісенний вернісаж-92*.
19.20 ТV-шанс*.
20.00 Вісті.
20.15 «Це чудове життя». Художній фільм (США).
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Музичний огляд.

ЧЕТВЕР
2 СІЧНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Господині на замітку», погода).
9.00 Музичні зустрічі.
9.55 Концерт дитячого ансамблю бального танцю «Радість».
10.25 Телефільм «Горлиця».
10.45 Художній телефільм «Гостя з майбутнього». 1 і 2 серії.
12.45 УТН.
16.00 УТН.
16.15 Для дітей «Веселка».
16.45 Документальний телефільм «Іларіон Свенціцький в поході віків».
17.15 Мультфільм «Пригоди капітана Врунгеля». 1, 2, 3, 4 серії.
17.55 «Моя муза з-над Черемоша». Про творчість письменника Й. Бурга.
18.40 «Повернення пісні». Музичний фільм.
19.00 «ДНІПРО». Інформаційна програма.
19.30 Науково-популярний фільм «Наталія Ужвій. Доля».
19.50 Реклама.
20.00 Концерт української діаспори — учасників II Всеукраїнського фестивалю «Червона рута».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Молодіжна студія «Гарт» представляє.
22.40 Концерт Київської чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького.
23.35 УТН.
23.55 Нічний телезал. Художній фільм «Не зійшлися характерами».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.00 «Ранок».
8.30 «Все збулося...».
9.00 Прем'єра мультфільму «Єноти». 4 серія.
9.25 «Морозко». Художній фільм.
10.45 II Всесоюзний фестиваль телепрограм для дітей та юнацтва. «Упереміж».
11.20 У танцювальних ритмах.
12.00 Інформаційна програма.
12.20 «В афішах не значиться».
13.10 Під знаком «Пі».
13.25 Блокнот.
13.30 «Простір +».
15.00 Інформаційна програма.
15.20 Сьогодні і тоді.
15.50 «До Місяця рукою подати». Художній телефільм. 1 серія.
17.00 Мультфільми.
17.20 II Всесоюзний фестиваль телепрограм для дітей та юнацтва.
18.00 Інформаційна програма.
18.20 Прем'єра документального телефільму «Штірліц не здасться».
18.45 ...До шістнадцяти і старші.
19.30 «Союзтелефільм» представляє. Прем'єра художнього телефільму «Ми дивно зустрілися...».
20.45 Вечірня казка.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Телевізійні зустрічі.
23.00 «ВіД» представляє: «Матадор».
0.00 Інформаційна програма.
0.20 Авіа-шоу.
0.50 Прем'єра мультфільму.
1.00 Авторалі Париж — Тріполі — Кейптаун.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Іспанська мова. 1 рік.
8.50 Іспанська мова. 2 рік.
9.20 Дитяча година
10.20 Слово про кішок.
11.05 Бесіди про російську культуру.
11.50 Театрал.
13.20 Під гусеницями конверсії.
14.00 Вісті.
16.00 Програма Оренбурзького телебачення.
16.35 Американська мрія в сімейному інтер'єрі.
17.10 Квіти в домі.
17.25 Грані.
18.10 Київська панорама*.
18.55 Фільми Ю. Поднієкса. «Ми». Фільм 1.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Новорічний пиріг.
20.30 Прем'єра художнього телефільму «Санта-Барбара». 1 серія.
21.30 Обличчям до Росії.
21.55 П'яте колесо. (22.55 Реклама. 23.00 Вісті. 23.05 Реклама).

П'ЯТНИЦЯ
3 СІЧНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, дитяче свято).
9.00 Канал «Д».
10.30 Джерело. Фольклорно-етнографічна програма.
11.30 Художній телефільм «Гостя з майбутнього». 3 серія.
12.35 Корифеї джазу. Рей Чарльз.
13.20 УТН.
16.00 Новини.
16.15 «Казка про Попа і наймита його Балду». Лялькова вистава.
17.10 Документальний фільм «Цирк та й годі».
17.30 Живе слово.
18.00 Мультфільм «Пригоди капітана Врунгеля». 5, 6, 7 серії.
18.30 Танцює ансамбль «Усмішка».
19.00 «ДНІПРО». Інформаційна програма.
19.30 Спадщина. Заради нащадків. До 125-річчя Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.
20.30 Реклама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Віче.
22.50 УТН.
23.10 Нічний телезал. Художній телефільм «Троє в човні, не рахуючи собаки».

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

6.00 «Ранок».
8.30 Концерт.
9.00 Прем'єра мультфільму «Єноти». 5 серія.
9.25 «Мар'я-майстриня». Художній фільм.
10.45 II Всесоюзний фестиваль телепрограм для дітей та юнацтва. «Догори ногами».
11.05 Співає Д. Хворостовський.
12.00 Інформаційна програма.
12.25 Прем'єра документального фільму «Вічні поселення».
13.05 Клуб мандрівників.
13.55 Програма Марійського телебачення.
14.25 Блокнот.
14.30 Бридж.
15.00 Інформаційна програма.
15.20 Спогади про пісню.
15.55 «До Місяця рукою подати». Художній телефільм. 2 серія.
17.05 Мультфільм.
17.15 II Всесоюзний фестиваль телепрограм для дітей та юнацтва. «Антипод-3».
18.00 Інформаційна програма.
18.20 Прем'єра документального телефільму «Зійти на сцену».
19.15 Прем'єра телефільму «Моя сім'я та інші тварини». 1 серія.
19.50 «ВіД» представляє: «Поле чудес».
20.45 Вечірня казка.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 «ВіД» представляє святкові випуски програм «Рік в ефірі». У перерві — 0.00 Інформаційна програма.
1.10 Прем'єра документального телефільму «Танцюють всі».

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Час ділових людей.
9.20 Англійська мова.
9.50 Дитяча година (з уроком англійської мови).
10.50 Англійська мова. Сімейний альбом США.
11.20 Мультфільм.
11.45 Російські меценати. М. Тенишева.
12.25 Ансамбль танцю «Алан».
13.00 «К-2» вітає.
14.00 Вісті.
16.00 Заповідано... Забуто!
16.30 Кавказ-ревю.
17.15 Київська панорама*.
17.45 Увага: знімаю.
18.00 Фільми Ю. Поднієкса. «Ми». Фільм 2.
19.00 Програма «Ріг Правди і Ямського Поля».
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Новорічний пиріг.
20.30 Прем'єра художнього телефільму «Санта-Барбара». 2 серія.
21.20 Паралелі. Санкт-Петербург.
21.50 Спогади про актора. Р. Платт.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Шансон. Ретро-програма.

СУБОТА
4 СІЧНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.40 Народні таланти. Співає В. Харитоненко.
9.05 Документальний фільм «Над Трахтемировим високо».
9.25 «Івасик-Телесик». Телевистава для дітей.
10.15 Літературна карта України. Євген Маланюк.
11.05 Художній телефільм «Гостя з майбутнього». 4 серія.
12.10 А. Кассона. «Світанкова фея». Вистава Хмельницького музично-драматичного театру. В перерві — 13.00 УТН.
14.20 Доброго вам здоров'я.
14.50 Мультфільм «Пригоди капітана Врунгеля». 8, 9, 10, 11 серії.
15.30 У нас в гостях Юрій Ніколаєв та Ларія.
17.30 Художній телефільм «Формула кохання».
19.00 «ДНІПРО». Інформаційна програма.
19.30 Надвечір'я. Віч-на-віч з народною артисткою Є. Мірошниченко.
20.25 Джаз-тріо «Цвіркунове число».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Відеофільм-вистава «Конотопська відьма». 1 і 2 серії.
23.55 УТН.
0.15 Нічний телезал. Вас вітають «Зоряни».

ПРОГРАМА ЦТ—1

7.30 Суботній ранок ділової людини.
8.30 Мультфільм.
8.45 Відеоканал «Співдружність».
10.00 Ранкова музична програма.
10.30 Здоров'я.
11.00 «Бурда моден» пропонує...
11.35 ЕХ. Екологічна хроніка.
11.50 Клоун — раз, клоун — два...
12.30 У світі тварин.
13.10 Акторська байка.
13.35 Лижний спорт. Кубок світу. 30 км. Чоловіки.
14.15 Прем'єра художнього телефільму із серії «Багаті теж плачуть».
15.00 Інформаційна програма.
15.20 «50×50». Телешоу.
16.35 Прем'єра документального телефільму «Російський дім».
17.45 Міжнародна панорама.
18.15 Прем'єра мультфільму «Бджола Майя». 27 серія.
18.40 Щасливий випадок.
19.40 Прем'єра художнього телефільму «Собака, який вмів співати». 1 серія.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Прем'єра художнього телефільму «Собака, який вмів співати». 2 серія.
22.45 Під знаком Зодіака. Козерог. У перерві — 0.00 Інформаційна програма.
0.50 Авторалі Париж — Тріполі — Кейптаун.
1.30 Ритми аеробіки. Спортивне шоу.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Програма Мурманського ТБ.
9.00 Баскетбольний огляд НБА.
9.30 В органному залі.
10.00 Підприємництво і традиції.
10.15 Мультфільм.
10.30 Ати-бати. «Один на один».
11.00 Плюс одинадцять.
12.35 Як жити будемо!
13.20 М-трест.
13.50 СКВ.
14.00 Вісті.
14.20 Невідома Росія.
15.20 Російські підприємці.
15.50 Привіт з Лондона.
16.10 Зі своєї дзвіниці.
16.30 Фільми Ю. Поднієкса. «Ми». Фільм 3.
17.20 «Катерина». Телевистава*.
17.55 Співають сестри Тельнюк*.
18.30 Київська панорама*.
19.05 Познер і Донах'ю.
20.00 Вісті.
20.20 Новорічний пиріг.
20.30 Прем'єра художнього телефільму «Санта-Барбара». 3 серія.
21.20 Прем'єра телециклу «Нащадки». «Костянтиновичі». Фільм 2.
21.40 Аглицький гумор...
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Росмузімпорт.

НЕДІЛЯ
5 СІЧНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.30 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.30 «Всі зірки». Фільм-концерт.
10.00 Художній телефільм «Гостя з майбутнього». 5 серія.
11.05 Приходь, казко!
11.35 Програма мультфільмів студії «Київнаукфільм».
13.00 УТН.
13.15 Для юнацтва. Канал «Д».
14.15 Село і люди.
15.15 Ви нам писали. Музична передача за листами глядачів.
16.00 Маю честь.
17.00 Мультфільм «Пригоди капітана Врунгеля». 12 і 13 серії.
17.20 Телеспортарена.
18.00 Мультфільм на замовлення.
19.00 «ДНІПРО». Інформаційна програма.
19.30 Корифеї джазу. Рок. Гітара. Ностальгія.
20.30 «Прогулянки по Києву». Телефільм.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Тиждень. Інформаційно-публіцистична програма.
21.40 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.55 Художній фільм «Гусарська балада».
23.25 УТН.
23.45 Нічний телезал. Фільм-балет «Тіні забутих предків».

ПРОГРАМА ЦТ—1

7.30 Після третіх півнів.
8.00 Ритмічна гімнастика.
8.30 Тираж «Спортлото».
8.45 Співає Н. Кригіна.
9.00 З ранку раненько.
9.45 Як тобі служиться.
10.25 Ранкова зірка.
11.25 Клуб мандрівників.
12.25 «Нива».
13.05 IX Міжнародний фестиваль телепрограм народної творчості «Веселка».
13.40 Лижний спорт. Кубок світу. Естафета 4×5 км. Жінки.
14.15 Прем'єра художнього телефільму із серії «Багаті теж плачуть».
15.00 Інформаційна програма.
15.20 Діалог у прямому ефірі.
16.00 Народні казки і притчі
16.05 Марафон-15.
16.55 Сеньфу — значить щастя.
17.55 Уолт Дісней представляє.
18.45 Інформаційна програма.
19.00 Відеодайджест.
19.30 Прем'єра рубрики: «Благородне зібрання».
20.30 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Йолки-палки».
22.00 Інформаційна програма.
22.45 Бокс. Матч за звання чемпіона світу серед професіоналів-важковаговиків.
23.30 Зірки на манежі. У перерві — 0.00 Інформаційна програма.
1.20 «Астра» представляє.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 На зарядку, ставай.
8.20 Аплодисменти. Концерт Ж. Бичевської.
9.00 Хочете, вірте...
9.30 Острів Жемчужина.
10.00 Мені пощастило...
10.50 Авторські програми Т. Шахазізової.
11.50 Домашній клуб.
12.05 Фольклор.
13.20 Діалоги на вернісажі.
13.40 Святе й вічне.
14.00 Вісті.
14.20 Санкт-Петербурзький балет. «Спляча красуня».
15.20 «Відеоми» А. Вознесенського.
16.05 Фільми Ю. Поднієкса. «Ми». Фільм 4.
17.00 Біла ворона.
18.00 Чемпіонат світу з баскетболу серед професіоналів НБА.
19.00 СКВ.
19.10 Прошу слова.
19.25 Капітал.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Новорічний пиріг.
20.30 Прем'єра художнього телефільму «Санта-Барбара». 4 серія.
21.30 Телебіржа інформує*.
21.50 Телемарафон «Дзвони Чорнобиля». Засідання опікунської ради*.
22.40 Пісенний вернісаж-92*.
23.00 Вісті.
23.20 Все чудово.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Анатолій ГОРЛОВ
перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК
заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
оглядач, завідуючий відділом культури
Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
редактор відділу кореспондентської мережі
Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Член редколегії
Анатолій Солонський

Чергові редактори —
Віктор Браницький,
Володимир Тетерук.

Автори макета —
Анатолій Мирончиков,
Леонід Підлужний.

Випусковий —
Леонід Клюско.

Оформлення —
Володимир Кисельов.

Коректори:
Тамара Баштанник,
Наталія Власик,
Людмила Морозова,
Людмила Нєсєна,
Антоніна Сильверстова,
Любов Станчич,
Людмила Терещук.

Верстальники:
Тетяна Балюк,
Ольга Яценко,
Алла Буднікова,
Марія Солодюк,
Сергій Скаженюк.

Лінотипісти:
Наталія Позняк,
Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна»
252047, Київ 47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 160 900.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315248.